

วารสาร

นวัตศาสตร์สหวิทยาการ

Journal of Innovative Interdisciplinary Science

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1
กันยายน - ธันวาคม
2566

ชมรม นวัตกรรมแห่งสหวิทยาการ

Innovate of Interdisciplinary Sciences Club

วารสาร นวัตกรรมสหวิทยาการ

Journal of Innovative Interdisciplinary Sciences

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์กับสถาบันการศึกษาอื่นหรือองค์กรอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์คล้ายกัน

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : นวัตกรรมสหวิทยาการ

ภาษาอังกฤษ : Journal of Innovative Interdisciplinary Sciences

Website : <https://ms.nsr.u.ac.th>

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ลักษณ์มี งามมีศรี

กองบรรณาธิการภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์	สิงห์ทองชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐทิธีรินนธ์	รอดชื่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อดุลเดช	ถาวรชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริภาญจน์	ทวีพิธานันท์
อาจารย์ ดร.ไกรวิชญ์	ดีเอ็ม
อาจารย์เจนจิรา	เงินจันทร์
อาจารย์มัลลิกา	ภูมะธน

กองบรรณาธิการภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. ปาจารย์	ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา	สิงห์ทองชัย	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ดร.รุจิภาญจน์ สานนท์
ดร.อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี

ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์
ดร.ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์
Mrs.Xuan Ning
Mr.Xin Liu
Mr.Soulixay Inthasone

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สมาคมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยเกริก
โรงเรียนนานาชาติจีน (ประเทศไทย)
National University of Laos in Lao PDR

ฝ่ายประสานงานและดำเนินการ

นายหิรัญ ศรีพิณฑุสร
นายภาณุวัตร์ แต่งนวลจันทร์
นางกัลยา จูทา
นางสาววาสนา อาจสาริกิจ

เจ้าของ

ชมรม นวัตกรรมแห่งสหวิทยาการ
(Innovative of Interdisciplinary Sciences Club)
ตัวย่อ น.ศ.ว. ย่อภาษาอังกฤษ I.N.Sc.

ตั้งอยู่ที่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เลขที่ ๓๘๙ หมู่ที่ ๙ ถนนสวรรค์วิถี
ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

กำหนดออก

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) บทความวิชาการ (Academic Article)
- 2) บทความวิจัย (Research Article)
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) และบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน จาก 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ โดยได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ภาษาที่รับตีพิมพ์

เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ข้อมูลลิขสิทธิ์ต่างๆ

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารนวัตศาสตร์สหวิทยาการ (Journal of Innovative Interdisciplinary Sciences) เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางหรือเนื้อหาอื่นๆ ของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น ทางวารสารจะถอดบทความของท่านออกโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมศาสตร์สหวิทยาการ (Journal of Innovative Interdisciplinary Sciences) ฉบับนี้เป็นวารสารฉบับปฐมฤกษ์ เล่มแรกของชมรมนวัตกรรมศาสตร์แห่งสหวิทยาการ (น.ศ.ว.) (Innovate of Interdisciplinary Sciences Club(I.N.Sc.)) ที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักธุรกิจ นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลการวิจัยที่อยู่ในศาสตร์องค์ความรู้สายสังคมศาสตร์และสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นการเปิดกว้างให้กับศาสตร์ทางวิชาการในสาขาต่างๆ ที่สามารถนำมาบูรณาการทางองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์กับศาสตร์องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจและการจัดการ รวมถึงสหวิทยาการทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ การตลาด เศรษฐศาสตร์ บัญชีและการเงิน นิเทศศาสตร์ การท่องเที่ยวและการโรงแรม พัฒนาสังคมและการศึกษา การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ครุศาสตร์ บริหารการศึกษา มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ วัฒนธรรมศึกษาและการศึกษาเชิงประยุกต์ศาสตร์แห่งสหวิทยาการเชิงบูรณาการ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมทางธุรกิจของเครือข่ายทางวิชาการทั้งในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ให้มีการพัฒนาศักยภาพในการสร้างผลงานทางวิชาการที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการ และเผยแพร่ผลงานอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปต่อยอดองค์ความรู้หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ

บทความที่ลงตีพิมพ์ในฉบับปฐมฤกษ์นี้เป็นบทความวิชาการและบทความวิจัยและได้ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการ (peer review) ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเรียบร้อยแล้ว จึงเป็นข้อรับประกันได้ว่าสามารถอ้างอิงบทความที่อยู่ในวารสารเล่มนี้ได้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในทางวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจในการมุ่งมั่นพัฒนาเผยแพร่ผลงานวิชาการให้ก้าวหน้ารวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ที่หลากหลาย อันจะนำพาให้ผู้อ่านสามารถนำไปสร้างสรรค์ และพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ทั้งนี้ หากมีข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นประการใด ทางกองบรรณาธิการวารสารยินดีและน้อมรับเป็นอย่างยิ่ง กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้นิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนผู้สนับสนุนการจัดทำวารสารทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำให้วารสารสามารถตีพิมพ์เผยแพร่บทความได้ตามกำหนดเวลาอย่างมีคุณภาพและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลักษมี งามมีศรี

สารบัญ

	หน้า
ความเหมือนที่แตกต่างระหว่างโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มานิตย์ สิ่งทองชัย	8
วิกฤติโควิดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์ และรุจิภาญจน์ สานนท์	17
การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทย ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ณัฐพนธ์ เกษสาคร	33
ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อลงกรณ์ ป้อมไย	42
ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษา งานขายและพนักงานที่ปรึกษาความงามของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร บัณฑิตา เสนปัญญา และรุจิภาญจน์ สานนท์	56

ความเหมือนที่แตกต่างระหว่างโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

มานิตย์ สิงห์ทองชัย

Manit Singthongchai

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการความเชื่อมโยงกันระหว่างโลจิสติกส์และโซ่อุปทานที่มีมุมมองในการครอบคลุมกิจกรรมหลายอย่างด้วยกัน แต่กิจกรรมต่างเป็นองค์ประกอบของระบบที่ต้องประสานให้แต่ละกิจกรรมดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะไม่สามารถมองให้ส่วนใดส่วนหนึ่งดำเนินไปอย่างแยกส่วนได้ ตั้งแต่ผู้จัดหาวัตถุดิบผ่านคนกลาง ไปจนถึงลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภคสุดท้าย โดยมีเป้าประสงค์หลักเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้า ขณะเดียวกันก็ใช้ต้นทุนในการดำเนินการต่ำสุด

คำสำคัญ: การจัดการ, โลจิสติกส์, โซ่อุปทาน

Abstract

This study presents the concept of the connection between logistics and supply chain with a view to covering many activities. Each activity is a component of a system that must coordinate for each activity to proceed consistently and efficiently. Which will not be able to see any part to proceed as a separate part from the first supplier through the middleman to the final consumer with the main objective to meet the needs and create maximum satisfaction for customers while also using the lowest operating costs

Keyword: Management, Logistics, Supply chain

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ พลังงาน วัสดุดิบ ทำให้สภาพแวดล้อมของการผลิตสินค้าในภาคอุตสาหกรรม เป็นดั่ง แรงกดดันให้ผู้ผลิตต่างตื่นตัวเตรียมพร้อมรับมือด้วยการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ อันมีผลตั้งแต่ช่วยให้แข่งขันได้ ครอบคลุมส่วนแบ่งทางการตลาดเหนือคู่แข่ง สร้างฐานลูกค้ากลุ่มใหญ่กว่าคู่แข่ง หรือแม้แต่เพื่อพยุงสถานะของตนเองให้อยู่รอด การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้วยการรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์ทางธุรกิจต่าง ๆ จึงถูกนำเข้ามาประยุกต์ใช้ในองค์กรทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้น โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อลดต้นทุนการผลิต (Production Cost) ลดระยะเวลานำ (Lead Time) และลดระดับสินค้าคงคลัง (Inventory Level) เพื่อให้บริษัทมีผลกำไร ขณะเดียวกันก็ต้องการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการ (Quality Improvement) เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Demand responsiveness) ให้ได้สูงสุด ด้วยเหตุผลดังกล่าว การจัดการโซ่อุปทานจึงเป็นเครื่องมือทางธุรกิจอย่างหนึ่งที่ได้รับคามสนใจอย่างมากจากองค์กรทางธุรกิจ

โซ่อุปทาน (Supply Chain)

โดยทั่วไปแล้ว ขั้นตอนในการผลิตสินค้าและบริการ เริ่มต้นจากการออกแบบสินค้า (Product Design) เลือก และรับวัสดุดิบ (Raw Material) เข้ามาแปรรูปให้เป็นสินค้า (Manufacturer) ก่อนที่จะกระจายสินค้า (Distribute) ไปยังศูนย์กระจายสินค้า หรือตัวแทนจำหน่าย เพื่อไปยังผู้บริโภคในที่สุด สายการผลิตดังกล่าวคือ โซ่คุณค่า หรือ Value Chain จากโซ่คุณค่าของการผลิตใด ๆ ก็ตาม จะเห็นว่าแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องมีการประสานกันระหว่างหน่วยธุรกิจ มีข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ห่วงโซ่คุณค่าจึงเกี่ยวข้อง กับกระบวนการจัดซื้อจัดหา (Procurement) การผลิต (Manufacture) การจัดส่งสินค้า (Transportation) เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภค หรือลูกค้า (Customer) กระบวนการทั้งหมดนี้คือ โซ่อุปทาน (Supply Chain)

อาจกล่าวได้ว่าในทุก ๆ การผลิตจึงมีโซ่อุปทานเป็นส่วนสำคัญ การจัดการโซ่อุปทานด้วยแนวทางที่ถูกต้อง สามารถ ลดต้นทุนการผลิต อันเป็นปัจจัยเอื้อให้แข่งขันได้ ในทางตรงกันข้าม การผลิตด้วยต้นทุน ที่สูงเป็นสภาพไม่พึงประสงค์ ผู้ผลิตต่างไม่ต้องการให้สภาวะดังกล่าวเกิดขึ้น เพราะนอกจากไม่เอื้อต่อการแข่งขันแล้ว ยังสร้างภาระให้ตกอยู่กับผู้ผลิตโดยตรง ทั้งนี้ โซ่อุปทาน เป็นแนวคิดที่เกิดจากลักษณะของการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ ที่ไม่สามารถดำเนินไปได้ลำพังโดยปราศจากความสัมพันธ์กับธุรกิจรอบข้าง จำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างกันทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระยะยาว ซึ่ง “โซ่อุปทาน” เป็นเครือข่ายขององค์ประกอบที่จะเอื้ออำนวยกระบวนการธุรกิจ ซึ่งเริ่มจากกระบวนการจัดหาวัตถุดิบ จากซัพพลายเออร์ กระบวนการแปรรูปจากวัตถุดิบเป็นสินค้าและการกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภค โซ่อุปทานที่สมบูรณ์ต้องประกอบด้วยบริษัทผู้ประกอบการทั้งหมดที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเคลื่อนไหลของสินค้า บริการ เงินทุน และข้อมูลจากซัพพลายเออร์รายแรกที่เป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าไปสู่ผู้บริโภค

ดังนั้นปรัชญาของโซ่อุปทานตามคำนิยามที่ถูกนำเสนอข้างต้น สามารถสรุปความหมายโดยรวมของโซ่อุปทานหรือ supply chain ซึ่งเป็นเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งด้านการเงิน

ข้อมูล สินค้าหรือบริการ โดยเริ่มตั้งแต่ผู้จัดหาขายแรกสุด ผ่านคนกลาง ไปจนกระทั่งถึงลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภคขายสุดท้าย ส่วนการบริหารโซ่อุปทานเป็นการจัดการเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว โดยมีเป้าประสงค์หลักเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้า ขณะเดียวกันก็ใช้ต้นทุนในการดำเนินการต่ำสุด

โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (Logistic and Supply Chain)

แรกเริ่มเรื่องของโซ่อุปทาน เป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นการ ส่งมอบ ตั้งแต่ต้นถึงปลายสาย แต่แนวคิดนี้ค่อนข้างโบราณไปแล้ว เพราะมองจำกัดอยู่แค่การส่งมอบ การปรับปรุงในการส่งมอบ ได้ปรับไปจนไม่มีอะไรให้ปรับอีก เมื่อวิทยาการจัดการได้เกิดขึ้น มีผลการศึกษามากมายเรื่อย ๆ ก็มีผู้เห็นโอกาสในการบริหาร กระบวนการเชื่อมโยงต่อเนื่องเข้ากับส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอก เชื่อมโยงกับลูกค้า เชื่อมโยงกับซัพพลายเออร์ กับผู้ขนส่ง เพิ่มโอกาสมากมายที่ช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มความรวดเร็ว ในการส่งมอบสินค้า ผู้ผลิตต้องมองออกไปให้ไกลกว่าเดิม นำโลจิสติกส์เข้ามาใช้ในโซ่อุปทาน เรียกว่า การจัดการโลจิสติกส์ ในเชิงโซ่อุปทาน

ดังนั้น โซ่อุปทาน และโลจิสติกส์ จึงมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างแยกจากกันไม่ได้ ทุก ๆ ส่วนล้วนส่งผลต่อกันทั้งกระบวนการผลิต หากขาดส่วนหนึ่งส่วนใดไป ย่อมทำให้การผลิตชะงักไป และทำให้สถานะในการอยู่เป็น ส่วนหนึ่งโซ่อุปทานหลุดลอยไป การนำหลักการทางโลจิสติกส์และโซ่อุปทานมาใช้ สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญคือ ทั้งโลจิสติกส์และโซ่อุปทานมีการโต้ตอบกัน ภายในแบบ Two Way Communication ทั้งโลจิสติกส์และ โซ่อุปทานต่างมาจากส่วนประกอบหลายส่วนรวมกัน แต่ละส่วน จึงต้องร่วมมือกันอย่างบูรณาการ ช่วยนำไปสู่ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานในท้ายที่สุด

สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารระบบ ได้ดียิ่งขึ้น คือการใช้การบริหารการไหลเวียนของระบบการสื่อสารและสารสนเทศมาช่วย แต่ก่อนอื่นต้องชัดเจนในหลักการ แนวคิด และวิธีการจัดการก่อน เมื่อผ่านจุดนั้นมาแล้ว ผู้ประกอบการ จะรู้ว่าควรใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยให้มีการจัดการ ได้ดียิ่งขึ้นได้อย่างไร ดังนั้น หากกล่าวถึง โซ่อุปทาน จึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับกลยุทธ์ทางธุรกิจ การร่วมมือกันอย่างเป็นพันธมิตร สร้างความเป็นหุ้นส่วนทางการค้า ในโซ่อุปทานร่วมกัน กำหนดพันธกิจในการทำงานร่วมกันอย่าง ใกล้ชิดเพื่อสร้างคุณค่าแก่ลูกค้าให้เพิ่มขึ้นในที่สุด ด้วยต้นทุนและเวลาต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การจัดการโซ่อุปทานเป็นเรื่อง ของระบบโดยรวมตั้งแต่เริ่มไปจนถึงสิ้นสุดการผลิต ตั้งต้นจาก แหล่งของวัตถุดิบ (Supplier) ป้อนเข้ากระบวนการผลิต เป็นสินค้า ผ่านระบบกระจายสินค้าไปจนถึงผู้ใช้ ผู้ผลิตต้องวางแผนการ ควบคุมการผลิต จนกระทั่ง Distribution ไปถึงลูกค้า ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายใต้การบริหารการไหลเวียนของสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ และการไหลเวียนนั้นคือ โลจิสติกส์นั่นเอง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

หัวข้อ	โลจิสติกส์(Logistics)	โซ่อุปทาน (Supply Chain)
นิยามความหมาย	การเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการรวมถึงการไหลของสารสนเทศ ในทุกกิจกรรมของโซ่อุปทาน	ทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการวัตถุดิบและขนส่งเข้าสู่โรงงาน การผลิตสินค้าและบริการ การบรรจุหีบห่อและทดสอบผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การจัดการเก็บในคลังและการกระจายสินค้าสู่ร้านค้าปลีกหรือตัวแทนจำหน่าย การทำการตลาดและจัดจำหน่าย รวมถึงการบริการหลังการขาย
มุมมอง	มองแบบแคบ คือ มองแค่วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเฉพาะส่วน เน้นให้ความสำคัญเฉพาะของธุรกิจตนเอง กล่าวคือยึดตนเองเป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลาง และมองความอยู่รอดเฉพาะธุรกิจตนเอง นอกจากนี้การทำธุรกิจทุกอย่างทำทุกอย่างด้วยตนเองตั้งแต่การออกแบบ ผลิต เพื่อขาย มักไม่ใช้ outsource ขาดการเน้น core competencies ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้เท่าที่ควร	มองแบบกว้าง คือมองวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโดยรวมทั้งโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ คือลูกค้า การทำงานเน้นการนำสมรรถนะหลักขององค์กรมาสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยใช้วิธีการจ้างบุคคลภายนอก (outsource) ให้มาดำเนินการในงานที่ไม่ใช่หัวใจหลักขององค์กรหรืองานที่ตนเองไม่ถนัด
แนวคิด	โลจิสติกส์เป็นมากกว่าการขนส่ง โดยให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องและเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง Focus เพียงเรื่องของ material flow เท่านั้น นอกจากนี้ใช้แนวคิดในการบริหารเรื่องความสัมพันธ์ภายนอกองค์กรนั้นมองด้านเดียวคือด้านปลายน้ำ ได้แก่ CRM	เน้นการผลิต เปลี่ยนวัตถุดิบเป็นสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกว้างขวางกว่าคือให้ความสำคัญทั้งเรื่องของ information flow, material flow, money flow และ reverse logistics รวมถึงใช้แนวคิดการบริหารจัดการเรื่องความสัมพันธ์ภายนอกองค์กรนั้นมองสองด้านคือ ด้านต้นน้ำ ได้แก่ SRM และด้านปลายน้ำ ได้แก่ CRM
เป้าหมาย	วางแผนงานและดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ตั้งแต่การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการและสารสนเทศโดยเชื่อมต่อกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แต่จะประสบผลสำเร็จเฉพาะของธุรกิจเท่านั้น	การเติมเต็มความต้องการของลูกค้า โดยใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด ทำให้ความสำเร็จเป็นของทั้งโซ่อุปทานเพื่อให้ส่งผลที่ดียิ่งขึ้นต่อธุรกิจตนเอง
ผู้ที่เกี่ยวข้อง	หน่วยวางแผนการดำเนินงาน	ทุกหน่วยกิจกรรมตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ
บทบาทสำคัญ	เสริมอำนาจในการแข่งขัน โดยนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้บริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล	ยกระดับในการบริหาร ส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจ ส่งเสริมความยั่งยืน
องค์ประกอบ	เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของโซ่อุปทาน	เป็นองค์ประกอบหลักครอบคลุมทั้งวงจรด้านการผลิตสินค้าและบริการจนถึงลูกค้า
หน้าที่	เฉพาะกิจกรรม	ทุก ๆ กิจกรรม
การเพิ่มมูลค่า	ไม่มีการเพิ่มมูลค่าอย่างชัดเจน ไม่ได้ให้	มีการเพิ่มมูลค่าอย่างชัดเจนโดยที่รู้จักกันในชื่อ

หัวข้อ	โลจิสติกส์(Logistics)	โซ่อุปทาน (Supply Chain)
ผลิตภัณฑ์	ความสำคัญกับเรื่องของการเพิ่มมูลค่าหรือ value chain มองแบบแยกส่วน	value chain โดยในแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการในโซ่อุปทานมองว่าทุก ๆ กิจกรรมสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการได้ ไม่มองแยกส่วน
ลักษณะของการแข่งขัน	ระหว่างธุรกิจกับธุรกิจ	ระหว่างโซ่อุปทานกับโซ่อุปทาน
ความยืดหยุ่น	ยืดหยุ่น สูงกว่า เพราะไม่มีระบบเฉพาะเจาะจง ไม่มี commitment ระหว่างกัน	ยืดหยุ่นต่ำ เพราะต้องมี commitment ระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบ JIT
แนวโน้มในอนาคต	โลจิสติกส์สำหรับบางประเทศมีแนวโน้มถูกลดบทบาทและความสำคัญลง เพราะไม่สามารถตอบสนองการดำเนินธุรกิจได้อย่างคลอบคลุมและไม่มีอำนาจมากพอในการแข่งขันในอนาคต โดยเฉพาะในกระแสการค้าเสรีโลก	มีแนวโน้มได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะสามารถตอบสนองการดำเนินธุรกิจได้อย่างคลอบคลุมและสร้างอำนาจในการต่อรองและดำเนินธุรกิจได้อย่างดีเนื่องจากสามารถสร้างโซ่แห่งคุณค่าได้ตลอดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ อีกทั้งสามารถแข่งขันได้ในกระแสการค้าเสรีโลก โดยความสามารถโซ่อุปทานระดับโลก ที่กระจายการจัดการวัตถุดิบที่มีพลังมากยิ่งขึ้นจากการจัดหาในระดับโลก รวมทั้งการจัดการแรงงานที่มีราคาถูกทั้งลักษณะจ้างผลิตและ OEM ในโลกที่สามที่มีค่าแรงถูก อีกทั้งการเคลื่อนย้ายได้อย่างกว้างขวางจากการสร้างพันธมิตรและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันทั้งโซ่อุปทาน

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญของโลจิสติกส์ ก็คือ ความเร็ว ด้วยกิจกรรมมากมายที่รวมอยู่ในกระบวนการโลจิสติกส์ หากทุก กิจกรรมโลจิสติกส์เป็นไปอย่างรวดเร็ว ก็จะสามารถสร้างความได้เปรียบแก่ธุรกิจ แต่ความเร็วไม่ใช่สิ่งเดียวของโลจิสติกส์ ยังมีสิ่งสำคัญ รองลงไปอีกหลายประการ เช่น ประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และต้นทุนที่ไม่สูง ฯลฯ สำหรับในโซ่อุปทานนั้น ผู้บริหาร ต้องพิจารณาเรื่องการบริหารทรัพยากรไปทั้งระบบ กำหนด Material Plan (การบริหารจัดการวัสดุ) การจัดการสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งการจัดการทั้งวัตถุดิบและสินค้าก็ประกอบด้วยงานหลายส่วน โดยต้องแบ่งว่าอะไรเป็นกิจกรรมหลัก อะไรเป็นกิจกรรมรอง หากเราแยกไม่ออกว่า กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมหลัก กิจกรรมอะไรเป็นรองแล้ว เราจะบริหารไม่ยั่งยืน กิจกรรมหลัก อาทิ การทำการขาย, การจัดหา จัดซื้อ, การผลิต, การจัดเก็บ, การส่งมอบ จนถึงบริการหลังการขาย ส่วนนี้หลายองค์กรมีเป็นหลัก แต่ทำแค่นี้ไม่พอ จะต้องทำอย่างอื่นเพิ่มเติมด้วยก็คือ มีกิจกรรม มีกระบวนการสนับสนุน อาทิ การทำการเงินและบัญชี ระบบสารสนเทศ ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ของการ Training อบรมบริหารองค์ความรู้ขององค์กร ทั้งหมดนี้รวมกันเพิ่มคุณค่า เพิ่มกำไร เป็นต้น

ทั้งนี้เนื่องจากโลจิสติกส์ครอบคลุมกิจกรรมหลายอย่างด้วยกัน แต่ละกิจกรรมต่างเป็นองค์ประกอบของระบบที่ต้องประสานให้ แต่ละกิจกรรมดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่สามารถแยกให้ส่วนใดส่วนหนึ่งดำเนินไปอย่างแยกส่วน และที่สำคัญการดำเนินกิจกรรมทุกส่วนของโลจิสติกส์ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีก

หลายประการทั้งภายในและภายนอกองค์กร อาทิ โครงสร้างภายในองค์กร นโยบายของผู้บริหาร ความสำคัญของกิจกรรมในแต่ละส่วนต่อการผลิตโดยรวมขององค์กร โดยทั่วไป กิจกรรมทางโลจิสติกส์จึงนำมาจัดแบ่งลำดับความสำคัญได้ เป็นสองส่วน คือ กิจกรรมหลัก (Key Activities) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากกว่ากิจกรรมรองเกิดขึ้นเป็นประจำ มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ ได้แก่ การขนส่ง, การวางแผนการกระจายสินค้าและจำหน่าย, การดำเนินการสั่งซื้อ, การกำหนดการให้บริการ แก่ลูกค้า และการบริหารสินค้าคงคลัง กิจกรรมรอง (Support Activities) หรืออาจเรียกว่ากิจกรรมเสริม เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามโอกาส อาจไม่พบใน บางสายการผลิต ได้แก่ การบรรจุหีบห่อ การจัดการคลังสินค้า การวางแผนการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิต การประสานงานกับฝ่ายผลิต การมุ่งสู่มาตรฐานสากล

การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (Logistic and Supply Chain Management)

การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการของโซ่อุปทาน ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การควบคุมการไหลเวียน การจัดเก็บ สินค้า การบริการและสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพจากจุดแหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ ถึงจุดที่มีบริโภคหรือจุดที่มีการใช้งาน เพื่อตอบสนองความต้องการลูกค้าหรือผู้บริโภค

การจัดการสินค้าคงคลัง เมื่อผลิตเป็นสินค้าแล้วก็จำเป็นต้องจัดการให้จำนวน สินค้ากระจายออกไป ก่อนที่สินค้าจะถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย จะมีคลังสินค้าเป็นเสมือนหน่วยกลางระหว่างหน่วยผลิตและ หน่วยบริโภค ในอดีต สินค้าที่เก็บในคลังเป็นผลิตผลทางการเกษตร เก็บเพื่อรอจนกว่าฤดูเก็บเกี่ยวจะมาถึงอีกครั้งหนึ่ง ทำให้สินค้า ไม่มีความเคลื่อนไหว (Dead Stock) ซึ่งไม่เป็นที่นิยมในหลักการจัดเก็บสินค้าคงคลังยุคปัจจุบันมากนัก สมัยนี้สินค้าควรมีการ หมุนเวียนอยู่เสมอเพื่อความสดใหม่

การหมุนเวียนเข้าออกใช้หลัก FIFO (First In First Out) สินค้าใดที่เข้าคลังสินค้าก่อนก็หมุนเวียนออกไป ก่อน เพื่อลดความเสี่ยงจากการจัดเก็บเป็นเวลานาน ในซัพพลายเชนการจัดเก็บสินค้ายังเป็นส่วนที่สร้างต้นทุนไม่ว่าจะเป็นที่ซัพพลายเออร์, โรงงานผู้ผลิต, ผู้ค้าปลีก, ผู้ค้าส่ง, การจัดเก็บ และการกระจายสินค้า จึงเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของโลจิสติกส์

สินค้าคงคลัง (Inventory) หมายถึง วัสดุหรือสินค้าต่าง ๆ ที่เก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน อาจเป็นการดำเนินงานผลิต ดำเนินการขาย หรือดำเนินงานอื่น ๆ ส่วนการจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Management) หมายรวมถึงการเก็บทรัพยากรไว้ใช้ในปัจุบัน หรือในอนาคต เพื่อให้การดำเนินการของกิจการดำเนินไปอย่างราบรื่น ผ่านการวางแผนกำหนดปริมาณสินค้าคงคลังที่เหมาะสม สินค้าคงคลังแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ วัตถุดิบ งานระหว่างผลิตหรืองานระหว่างปฏิบัติการ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการบำรุงรักษาและผลิต และสินค้าสำเร็จรูป ถ้าหากไม่มีสินค้าคงคลัง การผลิตก็อาจจะไม่ราบรื่น โดยทั่วไปฝ่ายขายค่อนข้างพอใจหากมีสินค้าคงคลังจำนวนมาก ๆ เพราะให้ความรู้สึกราบรื่น อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของสินค้าคงคลังคือ รักษาความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ทำให้เกิดการประหยัด ต่อขนาด (Economy of Scale) เพราะการสั่งซื้อจำนวนมาก ๆ เป็นการลดต้นทุน และคลังสินค้าช่วยเก็บสินค้าปริมาณมากนั้น แต่สินค้าคงคลังก็ถือเป็น Cost โดยตรง การพยากรณ์อุปสงค์เพื่อทราบจำนวนผลิตจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับสินค้าคงคลังและป้องกันความเสี่ยง

ต่างๆ ในกรณีที่โรงงานมีวัตถุดิบมาเป็นจำนวนมาก หากสินค้าคงคลังมีมากเกินไปก็เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสูง ผิดปกติ หากมีน้อยเกินไปก็อาจรบกวนสมดุลตลาด หรือทำให้การผลิตติดขัด “ช่วงที่อุปทานสูง อย่างเช่นฤดูผลไม้ ล้นตลาด ราคา ก็ จะตก รายได้ของเกษตรกรก็ลดลง แก้ปัญหาอย่างไรดี รัฐบาลก็ เข้ามาช่วย โดยการเรียกผู้ผลิตผลไม้ กระทบเจ้าใหญ่ๆ มาช่วย รับซื้อไปเป็นพัน ๆ ตัน จึงต้องมีสินค้าคงคลัง มีกำลังผลิตก็ผลิต ไปเลย แล้วเก็บสต็อก เอาไว้ก่อน ไว้ขายช่วงนอกฤดู การที่เราผลิตมากๆ มองในแง่ดีคือช่วยให้คนงานมี Skill มากขึ้น ประโยชน์ อีก ประการหนึ่งคือ เก็บสินค้าสำรองไว้เพื่อป้องกันการขาดแคลน หรือ Out of Stock และเพื่อทำให้ระบบการผลิต การซื้อสินค้า เป็นอิสระ

อย่างไรก็ตาม กลไกตลาดที่มีอุปสงค์และอุปทานเป็นตัวบ่งชี้ ในเวลาที่ตลาดมีความต้องการมากคือ มีอุปสงค์สูง ผู้ผลิตก็อาจจะผลิตสินค้าไม่ทัน เกิดวัตถุดิบขาดไปอย่างหนึ่งก็อาจร้ายแรงถึงขั้น สูญเสียฐานลูกค้าไปเลยก็ได้ ในอีกด้านหนึ่งหากอุปสงค์ต่ำมาก สินค้าขายไม่ดี วัตถุดิบสิ้นไม่ได้ทำการผลิตก็เก็บไว้เฉยๆ ผู้ผลิตก็แบกรับ ต้นทุนอีก การขาดคะเนอุปสงค์จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยป้องกันปัญหาเหล่านี้ได้

คลังสินค้าคือสถานที่รักษาสินค้าคงคลัง ส่วนคลังสินค้า (Warehouse) คือสถานที่สำหรับวาง จัดเก็บ พัก กระจายสินค้าคงคลัง คลังสินค้ามีชื่อเรียกได้ต่าง ๆ กัน อาทิ ศูนย์กระจายสินค้า, ศูนย์จำหน่ายสินค้า และ โกดัง ฯลฯ คำว่าคลังสินค้าจึงเป็นคำที่มีความหมายรวมๆ ส่วนจะเรียกว่าอะไร ก็ขึ้นอยู่กับฟังก์ชันของคลังสินค้าแต่ละประเภท คลังสินค้าที่รับ สินค้าเข้ามาทำการคัดแยก แล้วกระจายออกไป เรียกว่า ศูนย์กระจายสินค้า (Distribution Center) และกระบวนการ ดังกล่าว เรียกว่า Cross Docking ในขณะที่คลังสินค้าบางแห่งมีฟังก์ชันเพิ่มขึ้นมาคือหลัง รับสินค้าเข้ามาแล้ว ก็เก็บสินค้าไว้และทำหน้าที่จัดสรรสินค้าก่อนส่งมอบตามคำสั่งซื้อ จึงมี ขั้นตอนย่อยประกอบด้วย รับสินค้าเข้า จัดเก็บ จัดสินค้าตามใบสั่งซื้อ (Order Picking) อันเป็นขั้นตอน ที่ใช้เวลา และกำลังคนมากที่สุด ตรวจสอบ หีบห่อ และจัดส่ง กล่าวคือ รับหน้าที่ในการจำหน่ายไว้ด้วย จึงเรียกว่าศูนย์จำหน่ายสินค้า การลดเวลาและขั้นตอนในศูนย์จำหน่ายสินค้าทำได้ด้วย การนำคอมพิวเตอร์ช่วยออกไปสั่งซื้อ

อย่างไรก็ตาม ข้อควรคำนึงถึงเกี่ยวกับคลังสินค้ายังรวมถึง ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของสายการผลิต การจำหน่าย และการกระจายสินค้าที่ไม่มีคลังสินค้าเป็นของตนเอง ไม่ต้องการสร้างคลังสินค้าเองอาจใช้บริการเช่า คลังสินค้าสาธารณะ และประเด็นเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง คลังสินค้าควรตั้งในจุดที่ตอบสนอง ผู้ใช้ได้อย่างลงตัว

คลังสินค้าเป็นทั้ง Inbound และ Outbound ของวัตถุดิบและสินค้า ด้วยเหตุผลที่สินค้าคงคลังมีหลายประเภท Input ของ คลังสินค้าจึงแตกต่างกันไป อาจมีจุดเริ่มต้นจากซัพพลายเออร์นำวัตถุดิบมาป้อนให้ คลังสินค้า หรือฝ่ายพัสดุ MRO (Maintenance Repair and Operation Supply) ขึ้นส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการ บำรุงรักษาและสนับสนุนการผลิต มามอบให้ฝ่ายผลิต ผู้ผลิตสินค้านำสินค้าสำเร็จ ส่งเข้าคลังสินค้าและกระจายไป ยัง ผู้บริโภค ฯลฯ วงจรดังกล่าวเป็น Spec ทั่วไปของสินค้าคงคลัง

ความไม่แน่นอนของอุปสงค์ทำให้ผู้ผลิตต้องวางแผนและคำนวณว่า จะจัดสรรปันส่วนการผลิตเป็นจำนวนเท่าใด เพื่อนำ สินค้าคงคลังมาสร้างคุณค่าโดยการผลิตให้เป็นสินค้า การวางแผนจะทำให้ทราบว่าควรผลิตจำนวนเท่าใดควรจัดเตรียมวัตถุดิบ แต่ละชนิดจำนวนเท่าไร ในวัตถุดิบที่มีอายุสั้นอย่างผักผลไม้ การวางแผนสั่งวัตถุดิบค่อนข้างจำเป็นมาก เพราะสินค้าไม่มีความเป็นอิสระ มีเงื่อนไข ด้านเวลาเป็นข้อจำกัด หากต้องการให้อิสระอาจ

นำเข้าห้องเย็น แต่เป็นการเพิ่มต้นทุน การทราบอุปสงค์ทำให้ได้ข้อมูลของวัตถุดิบที่สินค้าคงคลังส่งผลต่อเนื่องต่อระบบการผลิตและจำหน่ายสินค้า

คลังสินค้ามีความสำคัญในแง่ที่เป็นทั้งทางเข้าและทางออกของวัตถุดิบไปจนถึงสินค้าสำเร็จรูป ดังนั้นก่อนการพยากรณ์ อุปสงค์ จึงจำเป็นต้องเข้าใจการจัดการวัตถุดิบ/สินค้า (Supply) เข้าใจแนวคิดการจัดการวัตถุดิบและแนวคิดการกระจายสินค้า

ในขณะที่การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการวางแผน การปฏิบัติการ การติดตาม และประเมินผลของกิจกรรมในโซ่อุปทาน โดยมีวัตถุประสงค์ ในการสร้างคุณค่าในทุกขั้นตอนการผลิต ปรับอุปทานให้สอดคล้องกับอุปสงค์ ยกกระตือรือร้นให้เป็นสากล อาทิ ISO และ GMP ฯลฯ ซึ่งการจัดการโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพจะมีผลให้เกิดการไหลเวียนของ สิ่งสำคัญสามสิ่งในการผลิต ได้แก่ การไหลเวียนของสินค้าและบริการ (Physical Flow) การไหลเวียนของข้อมูลสารสนเทศ (Information Flow) และการไหลเวียนของเงินทุน (Fund Flow) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่เป้าหมายสำคัญของการจัดการห่วงโซ่อุปทานคือการส่งมอบคุณค่าให้ลูกค้า โดยหัวใจหลักสำคัญของโซ่อุปทานอยู่ที่การบูรณาการ ภาพรวมประกอบขึ้นจากทุกฝ่ายส่งผลไปจนถึงลูกค้า และซัพพลายเออร์ เพราะฉะนั้น ผู้บริหารควรรู้จักและเข้าใจการบูรณาการในเรื่องของกระบวนการเชื่อมโยง ผสมผสานกับภายนอก อันหมายถึง ลูกค้าและซัพพลายเออร์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่า ถ้าหากไม่มีการเก็บข้อมูลระหว่างลูกค้า การปฏิบัติงานก็ไม่มีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน มีการจัดเก็บสินค้าคงคลังไม่ดี ไม่เกินก็ขาด ไม่พอดี เรือโซ่อุปทานที่ดี คือมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ค้า มองในโซ่อุปทานดูทั้งกระบวนการแล้วเราก็จะเห็นว่าส่วนใดสอดคล้องหรือเพิ่มมูลค่า เราได้ก็ส่งเสริมส่วนนั้น ขณะเดียวกัน กิจกรรมหลายๆ อย่าง ถ้าเราไม่วิเคราะห์เรื่องของต้นทุนก็อาจมีหลายตัวที่เป็น Cost Driver เป็นตัวผลักดันไม่ให้เกิดคุณค่าไปผลักดันให้เกิดต้นทุน บันทอนสุขภาพองค์กรด้วยซ้ำไป

บทสรุป

แนวคิดเรื่องการจัดการโซ่อุปทานพัฒนาขึ้นมายาวนานกว่า 10 ปีแล้ว โดยเกิดขึ้นในบริษัทขนาดใหญ่ในอเมริกา ยุโรป ฮองกง เป็นลำดับแรกๆ เพราะผู้บริหารองค์กรได้ตระหนักว่าการเน้นจุดสนใจจากลูกค้าโดยปรับกระบวนการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ ยังจะต้องประสานร่วมกันภายในระหว่างหน่วยต่าง ๆ ด้วย เพื่อโอกาสสูงสุดในการพัฒนาการให้บริการ และลดค่าใช้จ่ายรวมของทั้งองค์กรของผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ แต่ต้องประสานร่วมกันภายในระหว่างหน่วยต่าง ๆ เพื่อโอกาสสูงสุดในการพัฒนาการให้บริการและลดค่าใช้จ่ายรวมของทั้งองค์กร ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ในโซ่อุปทานไม่สามารถดำเนินไปลำพัง การนำโซ่อุปทานมาใช้ทำให้องค์กรมีโฟกัส มีความมุ่งมั่นที่ชัดเจนมากขึ้น มีทิศทางเดียวกันมีเป้าหมายเดียวกัน เรียกว่า Functional Goal ไม่ขัดแย้งกันเอง ดังนั้น ความร่วมมือจึงดีขึ้น โซ่อุปทาน ยังทำให้การจัดสรร Asset ที่องค์กรมีอยู่เป็นไปอย่างคุ้มค่า เกิดประสิทธิภาพ ได้สินค้าจำนวนมากที่สุด ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ เรื่องของ Customer Service เป็นไปอย่างเหมาะสม เพราะเมื่อทราบว่าตลาดอยู่ตรงไหน Target เป็นอย่างไร ก็สามารถปรับ ดีไซน์ ออกแบบกระบวนการของเรา ตั้งเป้าหมายได้ว่าจะเลือกใช้สารสนเทศประเภทไหนระดับใด กล่าวคือ การจัดการโซ่อุปทานสำหรับสินค้า

อุปโภคบริโภค หมายถึงความสามารถส่งสินค้าให้ผู้บริโภค ได้แก่ผู้ซื้อสินค้าปลีก เกิดศัพท์ใหม่ในการบริหาร Store คือการจัดการ Store เรียกว่า Store Keeping Unit (SKU) จัดการของที่อยู่ใน Store อย่างไรให้สินค้าเกิดกำไรที่พอเหมาะ รวมถึงเรื่องของ Optimize Promotion ทำอย่างไรให้การส่งเสริมการขายได้ผล การจัดหมวดหมู่สินค้า การจัดพื้นที่วางให้เป็นประโยชน์สอดคล้องกับ ความต้องการผู้บริโภค หรือ Space Management เมื่อผู้บริโภคบริโภคสินค้าแล้ว ก็มีสิ่งที่ไม่ต้องการตามมา มีของเสีย เรื่องของสิ่งแวดล้อมจึงเกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานด้วย ทำอย่างไรให้โซ่อุปทานของธุรกิจเป็นไปอย่างยั่งยืน คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ไม่คำนึงถึงผลกำไรเพียงอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. 2556. **การจัดการโลจิสติกส์เชิงโซ่อุปทาน.**

กรุงเทพฯ

คำนาย อภิปรีชญาสกุล. 2553. **โลจิสติกส์และการจัดการซัพพลายเชน.** กรุงเทพฯ. บริษัท ดวง
กมลสมัย จำกัด.

ธนิต โสรัตน์. 2553. **โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน.** เข้าถึงได้จาก <http://www.tanitsorat.com/> วันที่ 11 มกราคม
2562

ยศนันท์ ศุภพิบูลย์กุล. 2554. **แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน.**วท.ม (การ
จัดการโลจิสติกส์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

เรืองศักดิ์ แก้วธรรมชัย. 2556. **เอกสารประกอบการสอน LSM 712 หลักปรัชญาและทฤษฎีการ
จัดการขั้นสูง.** มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ

วิกฤติโควิดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย
THE COVID CRISIS WITH THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY
IN THAILAND

ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์¹ และรุจิภาญจน์ สานนท์^{2*}

Thanarin Harnkiattiwong¹ and Rujikarn Sanont²

สมาคมปรัชญาคุชฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{2*}

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association, Ramkhamhaeng University¹

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University^{2*}

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤติโควิดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทยเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้วิกฤตอย่างยั่งยืน โดยใช้การวิจัยจากเอกสาร

ผลการวิเคราะห์พบว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งภายใต้วิกฤติโควิดและวิกฤตต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสุขภายใต้ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันภายใต้ความรู้และการมีคุณธรรม ซึ่งสามารถปรับใช้กับผู้นำในสังคมไทยได้ทั้งผู้นำภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำของภาคประชาชน โดยมีความสำคัญที่ต้องคำนึงถึง 3 ประเด็น คือ 1) ประเด็นแนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนที่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาวะวิกฤต 2) ประเด็นด้านผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาวะวิกฤต และ 3) ประเด็นด้านการพัฒนาชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งความสุขด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ : โควิด; วิกฤต; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; ชุมชน; องค์กรแห่งความสุข

Abstract

This analysis has objectives: to study the analysis of the crisis situation in Thailand with the Sufficiency Economy Philosophy in order to propose 3 ways to live under the crisis sustainably By using research from documents

The results as follow; sufficiency economy philosophy is considered to play a very important role in the development of Thailand under the crisis of the Covid and various crises to achieve happiness under moderation, reasoning and immunity under knowledge and moral. Which can be adapted for use in leaders in Thai society, both government leaders, the private sector, and leaders of the public sector. Which is important to consider 3 issues 1) conceptual

issues about communities that can apply the sufficiency economy philosophy in crisis, 2) leadership issues and quality of life development of people in times of crisis, and 3) issues of community development to be an organization of happiness. With the philosophy of sufficiency economy.

Keywords: COVID; crisis; philosophy of sufficiency; community; organization of happiness

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้สร้างความวุ่นวายให้กับโลกอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และที่สำคัญได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นวิกฤตที่เป็นต้นกำเนิดร้ายของมนุษยชาติ เศรษฐกิจที่ล่มสลายส่งผลอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินธุรกิจด้านต่าง ๆ และการว่างงานในภาคเอกชน ภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการบิน และภาคการขนส่ง เป็นต้น โดยเฉพาะในประเทศไทยแต่เป็นวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อครอบคลุมไปทั่วโลก เนื่องจากการพึ่งพาอาศัยกันอย่างต่อเนื่อง ปัญหาวิกฤตดังกล่าวส่งผลร้ายแรงมากขึ้นเมื่อมีการพึ่งพาเงินทุน สินค้าเทคโนโลยี แรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบ และการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นด้านการพึ่งพาตนเองซึ่งให้เห็นถึงแนวทางหลักแห่งการดำเนินชีวิต และวิถีแห่งการปฏิบัติตนของคนในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ในระดับของปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับหน่วยงานย่อย ระดับหน่วยงานท้องถิ่น ระดับองค์กรธุรกิจ รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐในระดับประเทศ อันเป็นศาสตร์ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานไว้แก่ปวงชนชาวไทย ในการนำมาพัฒนาจากการระเบิดจากข้างใน กล่าวคือ ต้องทำให้ชุมชน หมู่บ้านมีความเข้มแข็งก่อน แล้วจึงค่อยออกสู่สังคมภายนอก รัฐบาลไทยได้มีนโยบายในการเผยแพร่ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติใช้อย่างทั่วถึงทั้งประเทศ

ที่ผ่านมาประเทศไทยเคยประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2540 โดยเริ่มจากภาวะวิกฤตในสถาบันการเงิน และลุกลามไปยังธุรกิจอื่นเกือบทุกสาขา ส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วทั้งประเทศ และทำให้อำนาจการซื้อและการบริโภคของประชาชนลดน้อยลง ภาคธุรกิจเกิดการชะลอตัว โดยที่หลายองค์กรรวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรมต้องลดการผลิตและมีการเลิกจ้างงานเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานในหลากหลายสาขาธุรกิจและอุตสาหกรรมความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อทุกภาค กลายเป็นปัญหาสังคมทั้งในพื้นที่เมืองและชนบท จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้ประชาชนสามารถสร้างอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ โดยแนวทางหนึ่งคือ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อให้สามารถเติบโตอย่างเข้มแข็งและสามารถฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้อย่างยั่งยืน (กนกกาญจน์ เมืองแก้ว, 2561, หน้า 1) หากแต่วิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในครั้งนี้แตกต่างจากวิกฤตที่เกิดขึ้นในประเทศไทยก่อนหน้านี้เพราะเป็นภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นทั่วโลกพร้อมกัน จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563, หน้า 1) ระบุว่า ในวิกฤตนั้นมี

โอกาสอยู่ คือ การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (deglobalization) จะมีความเข้มข้นมากขึ้นและทำให้ห่วงโซ่อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งหลายประเทศใช้นโยบายแบบเน้นตนเอง (inward-looking policy) ปกป้องทางการค้า (protectionism) ดังนั้นการพึ่งพิงระบบการผลิตระหว่างประเทศมากเกินไปเป็นเรื่องอันตราย ซึ่งจะเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานโลกที่มีอยู่แล้วให้ยิ่งรวดเร็วมมากขึ้น กล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ จะหันมาพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานในประเทศตนเองเพิ่มขึ้น และกระจายความเสี่ยงด้านการผลิต ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนคนไทยมีความสามารถในการดำรงชีพในสภาวะแห่งความผันผวนได้ด้วยตนเอง ควรต้องหันกลับมาทำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อีกครั้ง และสามารถฟื้นตัวกลับมาเป็นประเทศที่มีการเติบโตอย่างยั่งยืนอีกครั้ง

ผู้วิเคราะห์จึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์วิกฤตโควิดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย เพื่อให้เห็นทางรอดของประเทศไทย โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเข้มข้น ผ่านผู้นำที่เข้มแข็งไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง สังคมที่เข้มแข็ง และนำไปสู่การเป็นประเทศแห่งความสุขที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์

เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤตโควิดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทยเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้วิกฤตอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่รับจากการวิเคราะห์

ประโยชน์ต่อการนำไปใช้

1. เป็นแนวทางในการระดมความคิดในการพัฒนา ปรับปรุง และดำเนินงานของผู้นำในประเทศไทย ในประเด็นเพื่อให้เกิดการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในประเทศไทยอย่างมีทิศทาง
2. เป็นแนวทางในการขยายผลการเป็นองค์กรแห่งความสุขไปสู่ชุมชนภายใต้วิกฤตโควิดและวิกฤตอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเพื่อให้เป็นประเทศแห่งความสุขอย่างยั่งยืนผ่านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ทางวิชาการ

1. เป็นความรู้สำคัญที่ผู้มีความสนใจศึกษาสามารถนำไปต่อยอดการศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบได้ต่อไป

ทฤษฎี/แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีระบบ (system theory)

ในการวิเคราะห์เรื่องวิกฤตโควิดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทยสามารถนำเอาทฤษฎีระบบมาใช้ได้ ซึ่งทฤษฎีระบบซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน (White, L. D., 1955; Charlesworth, J. C., 1968; Robbins, S. P., & Judge, T. A., 2013) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการแปรรูป 3) ปัจจัยนำออก 4) ผลสะท้อนกลับ และ 5) สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ลักษณะโดยทั่วไปของระบบจะประกอบไปด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 3

ส่วน คือปัจจัยนำเข้า (inputs) ปัจจัยนำออก (outputs) และกระบวนการแปรสภาพ (transformation process) เท่านั้น หากแต่การจะทำให้ระบบมีการดำเนินงานแบบครบถ้วนต้องเพิ่มในเรื่องของการตอบกลับผลสะท้อนอันเกิดจากกระบวนการ หรือผลสะท้อนกลับ (feedback) และต้องอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อม (environment) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้กระบวนการดำเนินงานของระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการพึ่งพาตนเอง (A Theory of Self-Reliance)

แนวคิดทฤษฎีการพึ่งพาตนเองนั้นเป็นแนวคิดในการพัฒนาชุมชนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลดปล่อยพันธนาการต่าง ๆ ที่คน กลุ่มคน หรือชุมชนยึดติดอยู่ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ทั้งนี้การพึ่งพาตนเองของชุมชนเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันแบบเอื้ออาทร ซึ่งการพึ่งพาตนเองให้อยู่รอดได้นั้นควรจะเริ่มจากวิสาหกิจชุมชนที่เริ่มก่อตั้งมาจากความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพราะเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนนี้จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในบริบทสังคมและชุมชนได้อย่างยั่งยืน ความสำคัญของแนวคิดการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองนั้นเป็นสิ่งที่รัฐควรให้ความตระหนักโดยเน้นให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีอาชีพ มีรายได้ และสามารถยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ไปสู่แนวทางการพึ่งพาตนเองได้ โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานร่วมแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนอย่างสมบูรณ์ (กนกกาญจน์ เมืองแก้ว, 2561, หน้า 3)

โดยการพึ่งพาตนเอง (self-reliance) หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคงสมบูรณ์ การพึ่งพาตนเองได้มีทั้งระดับปัจเจกชนและระดับชุมชน ทั้งนี้คำว่า “การพึ่งพาตนเองระดับชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่มีการกระทำร่วมกันอยู่เสมอ ตามกฎระเบียบของสังคมเพื่อบรรลุเป้าหมายของแต่ละคนหรือเพื่อเป้าหมายร่วมกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550) ซึ่งการพึ่งพาตนเองนี้สามารถอธิบายในระดับปัจเจกบุคคล และกลุ่มคน หรือชุมชนในลำดับต่อไป ทั้งนี้การที่ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้นั้น จะต้องพึ่งพาตนเองให้ได้ 5 ประการ (Technology, Economic, Resource, Mental, Social - TERMS) ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นเป้าหมายในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอย่างหนึ่ง ได้แก่ 1) ด้านเทคโนโลยี (technology) 2) ด้านเศรษฐกิจ (economic) 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (resource) 4) ด้านจิตใจ (mental) และ 5) ด้านสังคม (social) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2531) สำหรับแนวทางในการพึ่งพาตนเองเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกที่มีการใช้พัฒนากันอย่างแพร่หลาย เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นการพัฒนาที่ยึดเอาชาวบ้านเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ, 2540)

ทฤษฎีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549, หน้า 23) ได้รวบรวมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างชัดเจนว่า เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง

สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เสรี พงศ์พิศ (2549, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญ ได้ดังนี้

1. เป็นปรัชญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
2. เป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ

3. ช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง

4. มีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานของภาครัฐ
5. เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่มากกระทบโดยฉับพลัน และเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสม

6. ช่วยการพัฒนาคนให้พออยู่พอกิน และอยู่ดีมีสุข พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือก ทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ และเสรีภาพ

7. ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอาัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา และมีจิตสาธารณะ

นิยามของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549, หน้า 23-24) ระบุว่าความพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยจนเกินไปและไม่มากจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

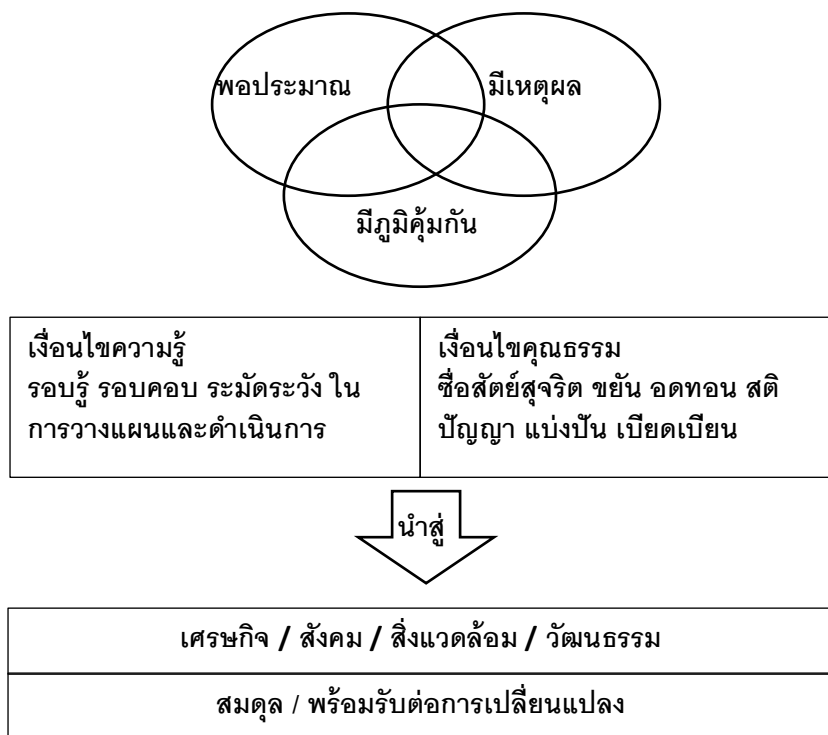
มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และความเป็นธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือเงื่อนไขความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน นำความรู้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติโดยเงื่อนไขได้แก่

เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เศรษฐกิจ

ความพอเพียงทั้ง 3 ประการ หรือเรียกได้ว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาเป็นแนวทางในการคิด วิธีการปฏิบัติ และการวางแผนในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และมีหลักการเพื่อให้องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังภาพ

ภาพ 1 แผนภาพแสดงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: ปรับปรุงจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549, หน้า 24)

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์วิกฤตโควิดกับเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ภายใต้วิกฤตได้ทั้ง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขแห่งความรู้ที่เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขแห่งความมีคุณธรรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ตามประเด็นหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นแนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนที่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาวะวิกฤต

ชุมชน เป็นถือเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศ โดย พะยอม วงศ์สารศรี (2534) ได้ระบุว่าชุมชนเป็นองค์กร เนื่องจากเป็นการรวมตัวของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยกระบวนการจัดโครงสร้างของกิจกรรมหรืองานนั้นออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อแบ่งงานให้สมาชิกในองค์กรดำเนินการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

ทั้งนี้ตามแนวคิดของ สุมาลี สันติพลวุฒิ และคนอื่นๆ (2550) ชุมชนประกอบด้วย ทุนการเงิน/ทุนที่สร้างขึ้น ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนธรรมชาติ แตกต่างกันในแต่ละชุมชน โดยใช้การมีส่วนร่วมเป็น

กระบวนการแปรสภาพ และตัวชี้วัดปัจจัยนำออกที่เป็นรูปธรรมก็คือการพึ่งตนเองได้ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในภาวะวิกฤตโควิด ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบและประเภทของเศรษฐกิจชุมชน

รูปแบบ/ ประเภท	ลักษณะเศรษฐกิจชุมชน/วิสาหกิจชุมชน			ลักษณะการ จัดการ
	ระดับพื้นฐาน	ระดับพัฒนา	ระดับก้าวหน้า	
ครอบครัว	ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ สมุนไพรไว้กินใช้ เอง หมักน้ำปลากินเอง ทนายสระผมใช้เอง	เกษตรผสมผสาน พืชสัตว์ เศรษฐกิจ อุตสาหกรรมใน ครัวเรือน ฝีมือขนาด สมุนไพร ดูแลสุขภาพ ท่องเที่ยว โฮมส เตย์	สามารถนำเอาเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้เพื่อผลิต สินค้าและบริการส่งออก ไปยังตลาดชุมชนได้	ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ออม ดูแลสุขภาพ แผนชีวิต
ชุมชน และ เครือข่าย	โรงงานน้ำปลา โรงสีข้าวชุมชน โรงงานปุ๋ยชีวภาพ โรงงานอาหารสัตว์ กลุ่มออมทรัพย์	โรงงานแปรรูปยาง แป้ง ขนมจีน โรงสีข้าวชาวนา ข้าวอินทรีย์ โรงงานอาหารสัตว์ ปุ๋ยชีวภาพ ท่องเที่ยววิเวค โฮมสเตย์ ขนาด สมุนไพร ผลิตภัณฑ์ สุขภาพ ธนาคารชุมชน (ระดับเครือข่าย)	ขยายช่องทางการตลาด ได้มากขึ้น ขยายชุมชน หรือเครือข่ายชุมชน ใกล้เคียงเพื่อส่งออก สินค้าไปยังตลาดใน ระดับอำเภอ จังหวัด ต่อไป	ระบบชุมชน ระบบออม-ทุน ระบบสวัสดิการ ระบบสุขภาพ ชุมชนระบบ สิ่งแวดล้อม
ข้อมูล ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนแม่บทชุมชน				

ที่มา: ปรับปรุงจาก เสรี พงศ์พิศ (2552, หน้า 24)

แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน สามารถนำเอารูปแบบและประเภทของเศรษฐกิจชุมชนดังตารางมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของชุมชนเพื่อให้เกิดความสามารถในการจัดการ เพื่อให้เกิดลักษณะเศรษฐกิจชุมชนซึ่งแบ่งเป็นระดับพื้นฐาน ระดับพัฒนา และระดับก้าวหน้า อยู่ภายใต้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนแม่บทชุมชนนั่นเอง โดยชุมชนและเครือข่าย ได้นำเสนอลักษณะเศรษฐกิจชุมชนในแต่ละระดับดังต่อไปนี้ 1) ระดับพื้นฐานประกอบด้วย โรงงานน้ำปลา โรงสีข้าวชุมชน โรงงานปุ๋ยชีวภาพ โรงงานอาหารสัตว์ และ กลุ่มออมทรัพย์ 2) ระดับพัฒนา ประกอบด้วย โรงงานแปรรูปยาง แป้ง ขนมจีน, โรงสีข้าวชาวนา ข้าวอินทรีย์, โรงงานอาหารสัตว์ ปุ๋ยชีวภาพ, ท่องเที่ยววิเวค โฮมสเตย์, ขนาด สมุนไพร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ, ธนาคารชุมชน (ระดับเครือข่าย) และ 3) ระดับก้าวหน้า ประกอบด้วย ขยายช่องทางการตลาดมากขึ้น ไปสู่ชุมชนหรือเครือข่ายชุมชนใกล้เคียงเพื่อส่งออกสินค้าไปยังตลาดในระดับอำเภอ จังหวัดต่อไป

ยกตัวอย่างเช่น กองทุนชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 9 กองทุน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีจำนวน 3 กองทุน เงินสัจจะสะสม ประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหนองสาหร่าย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองแห่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองปรึก และ กองทุน กข.คจ.บ้านสระลุ่มพุก มีจำนวน 1 กองทุน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพนม

ทวน จังหวัดกาญจนบุรี, 2561, หน้า 8) และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ในชุมชน เช่น 1) ท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านหนองขุย หมู่ที่ 4 กิจกรรมเด่นของหมู่บ้านคือ วิถีชีวิตชาวบ้านหนองขุย , ธนาคารความดี , สถาบันการเงินชุมชนตำบล และ การบริหารจัดการชุมชน 2) หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการท่องเที่ยวบ้านหนองทราย หมู่ที่ 6 กิจกรรมเด่นของหมู่บ้านคือ วิถีชีวิตชาวบ้านหนองทราย , การทำการเกษตรผสมผสาน , โรงเรียนข้าวชุมชนต้นแบบ และ การบริหารจัดการชุมชน และ 3) ท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านหนองแหน หมู่ที่ 7 กิจกรรมเด่นของหมู่บ้านคือ วิถีชีวิตชาวบ้านหนองแหน และ การบริหารจัดการชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี, 2561, หน้า 9)

ซึ่งทั้ง 3 ระดับนั้นมีลักษณะการจัดการในรูปแบบของชุมชนระบบชุมชน ระบบออม-ทุนระบบสวัสดิการ ระบบสุขภาพชุมชนระบบสิ่งแวดล้อม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ภายใต้ภาวะวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมและประเทศชาติได้เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและคนในชุมชนสามารถอยู่ได้ พึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไปได้อย่างมั่นคง

2. ประเด็นด้านผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาวะวิกฤต

ผู้นำต้องมีความเข้มแข็งอย่างมากภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤตต้องมีความเด็ดขาด และอะลุ่มอล่วยให้ถูกต้องถูกจังหวะแบ่งได้เป็น 3 ระดับผู้นำระดับบริหาร คือ 1) ประเทศและบริหารงานภาครัฐ 2) ในภาคธุรกิจ และ 3) ชุมชน คือ

ผู้นำระดับบริหารของประเทศและบริหารงานภาครัฐ: ต้องมี ธรรมภิบาล Good-Governance คือการปกครอง การบริหาร จัดการ หรือการควบคุม ดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม โดย “ธรรม” ที่ใช้ในการปกครองและ/หรือบริหารงานมีความหมายอย่างกว้าง รวมถึง ศีลธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรม ทั้งปวง ที่เป็นเหตุเป็นผลและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก (จिराय อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปียา, 2555, หน้า 2) นอกจากนี้ผู้นำระดับบริหารของประเทศและบริหารงานภาครัฐต้องมีแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงภายในยุคดิจิทัลนั้นต้องสร้างแนวทางในการมีส่วนร่วม (participation) ผ่านช่องทาง Online อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ต้องมีหลักนิติธรรม มีความโปร่งใส (transparency) ความโปร่งใสนี้ผู้นำระดับบริหารของประเทศและบริหารงานภาครัฐต้องใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและเป็นจริง และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในแง่ของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความเสมอภาคผู้นำระดับบริหารของประเทศและบริหารงานภาครัฐต้องใช้ระบบการจัดการภายในองค์กรอย่างเป็นระบบมีการอนุมัติที่เป็นขั้นตอน เพื่อให้สามารถนำนโยบายไปใช้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องใช้ระยะเวลานานมากเกินไป และที่สำคัญผู้นำระดับบริหารของประเทศและบริหารงานภาครัฐต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผ่านการสร้างสรรคเทคโนโลยีที่ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาระดับกลาง และระดับสูงสามารถใช้งานได้ด้วยข้อมูลที่เป็น Realtime ซึ่งการใส่ข้อมูลในฐานข้อมูลของภาครัฐในรูปแบบของ Big Data นี้เองจะทำให้การบริหารงานของผู้นำสามารถใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมไม่มาก ไม่น้อย มีการใช้ผ่านกระบวนการที่สามารถตรวจสอบได้

มีความรู้ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ทันสมัยมากพอที่จะบริหารประเทศในยุคดิจิทัล และยุคแห่งวิกฤตโควิดในปัจจุบัน

การออกกฎหมายและข้อบัญญัติต่าง ๆ ผู้นำระดับประเทศต้องยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง โดยบำรุงรักษาสิ่งที่ดีที่มีอยู่แล้ว เช่น ค่านิยม องค์กรความรู้ สิ่งแวดล้อมที่ดี ให้คงอยู่ พร้อมทั้งปรับปรุง แก้ไข ยกเลิกส่วนที่ไม่ดีที่เป็นเหตุให้เกิดความไม่สมดุล ไม่พอเพียงในสังคมให้กลับมาสู่แนวทางปฏิบัติที่มุ่งสู่ความสมดุลและสนับสนุนให้เกิดสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ยังขาดอยู่ เช่น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การพัฒนาฝีมืออาชีพต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างสมดุลกับศักยภาพและระดับการพัฒนาของท้องถิ่น ประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของคน และชุมชนในทุกระดับ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2563, หน้า 1-2)

สรุปภาครัฐ ผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาวะวิกฤตนั้นต้องคำนึงถึงความพอดีเหมาะสมกับประเทศในภาวะวิกฤต ต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงาน และกลไกต่าง ๆ ในการบริหารงานภาครัฐให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมของชาติที่มีความโปร่งใส โดยดำเนินงานซึ่งถือเอาประโยชน์สุขของประชาชนเป็นจุดหมายสูงสุดในการทำงาน

ผู้นำระดับบริหารในภาครัฐกิจ: ในประเด็นของผู้นำระดับบริหารในภาครัฐกิจต้องมีความสามารถในการพัฒนาคนภายในองค์กรของตนเองให้มีจิตสำนึกพอเพียง กล่าวคือ มีการสร้างเสริมธรรมาภิบาลโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำเป็นจะต้องเริ่มจากการพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณภาพ คือ ต้องมีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้อย่างเต็มภาคภูมิ ไม่แข่งก้าวกระโดดตามคนอื่น โดยการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง คือ ประมาทตน เป็นเหตุเป็นผล และไม่ประมาท คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2555, หน้า 12) นอกจากนี้ผู้นำระดับบริหารในภาครัฐกิจต้องมองไปข้างหน้า มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำพาธุรกิจของตนฝ่าฟันอุปสรรคของการดำเนินงานธุรกิจ พัฒนาธุรกิจ อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ผู้นำระดับบริหารในภาครัฐกิจต้องแสดงบทบาทที่ชัดเจนในการบริหาร (สุธี สุทธิสมบุรณ์ และ สมาน รังสิโยภักดิ์, 2549, หน้า 24-25) โดยผู้นำต้องแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวัง (role expectation) การรับรู้บทบาท (role conception) การยอมรับบทบาทของบุคคล (role accepting) และ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (role performance) กล่าวคือ องค์กรธุรกิจในอนาคตจะมีทรัพยากรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านบุคลากร และการเงิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นภาคส่วนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการที่ผู้นำสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างเหมาะสมได้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ได้ผลิตและจัดส่งออกมาให้แก่ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ มีคุณภาพไม่ผลิตมากเกินความจำเป็นด้วยระบบที่ใช้ technology ในการ forecast ความต้องการในแต่ละเดือน แต่ละปี เพื่อให้ผลิตมาพอเพียงและไม่มากจนเกิดการล้นตลาดและการผลิตมากก็ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรที่มาก และการใช้ทรัพยากรที่มากนี้ก็ขาดความสมดุลจนทำให้อาจเกิดความขาดแคลนในอนาคต ดังนั้นผู้นำระดับบริหารในธุรกิจต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมองเห็นความเป็นไปได้ พร้อมไปกับอุปสรรคที่กำลังจะเกิดขึ้น

ด้านการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการองค์กร ต้องมีการเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ที่ควรเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2563, หน้า 1) ดังนั้นผู้บริหารต้องสร้างฐานที่เข้มแข็งและสมดุล ผู้บริหารต้องมีความตระหนักเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และสามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนในธุรกิจได้

สรุปภาคธุรกิจเอกชน ผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาวะวิกฤตเน้นความพอประมาณ และมีเหตุผลในการดำเนินธุรกิจ ต้องมีการปฏิรูปการสนับสนุนให้หน่วยงานของเอกชนต่าง ๆ มีกติกางานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีกระบวนการที่สามารถตรวจสอบได้ เป็นมาตรฐาน และดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลกำไรที่พอเพียงไม่มากจนทำให้เกิดความเสียหายและเบียดเบียนฝั่งประชาชน หรือเอาเปรียบจากช่องว่างทางกฎหมายกับภาครัฐ

ผู้นำระดับชุมชน: การบริหารงานของผู้นำที่จะให้บรรลุผลเป็นไปตามแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับระดับท้องถิ่น หรือชุมชน ผู้นำต้องสร้างความเข้าใจให้เกิดกับประชาชนทุกส่วนอย่างทั่วถึงและเป็นแบบแผนที่เข้าใจและสามารถไปปฏิบัติได้ ทั้งผู้ใหญ่บ้านในแต่ละท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่หรือมีบทบาทสำคัญของท้องถิ่นในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชาวบ้านที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อให้กลุ่มชาวบ้านเหล่านี้สามารถนำไปปฏิบัติใช้และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างพออยู่พอกิน สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างศักยภาพระดับรากหญ้าของประเทศไทยแต่ในปัจจุบันนั้นเป็นยุคของเทคโนโลยี ดังนั้นผู้นำในระดับนี้ต้องสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่ข้อมูล การถ่ายทอดองค์ความรู้โดยใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร การจัดการระบบน้ำ การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และนำเทคโนโลยีในการถนอมอาหาร แปรรูป และการใช้เทคโนโลยีในการผลิตเชิงพาณิชย์ในระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปภาคประชาชน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้นำในสังคมไทยในยุคดิจิทัล ต้องสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคล และความเป็นกลุ่มทางสังคม ต้องเข้าใจสิทธิเสรีภาพ และขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม การรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง เพื่อเป็นพลังงานของประเทศที่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้นำภาคประชาชนต้องสร้างความแข็งแกร่งทางสังคมของตนด้วยความเข้าใจ ให้ความรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ ความเป็นไปได้ และความเป็นไปไม่ได้ในการใช้สิทธิ ไม่เรียกร้องในส่วนที่มากเกินไปที่รัฐจะมอบให้ได้ เข้าใจสถานการณ์

สำหรับผู้นำแห่งชุมชน คือเป็นผู้นำที่ดีสามารถนำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จ โดยชุมชนหนองสาหร่ายผู้นำของชุมชนมีคุณลักษณะและคุณสมบัติที่เด่นชัดสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแรม เชียงกา (2556) ประกอบด้วย 1) คิดต่างและคิดนอกกรอบ 2) กล้าได้กล้าเสีย 3) เป็นนักบริหารจัดการ และมีการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ 4) สร้างศรัทธาให้ชุมชน 5) มีความคิดสร้างสรรค์ 6) มีวิสัยทัศน์ 7) รู้จักวิเคราะห์ สรรหาและคัดเลือกคน 8) การรักษาคำพูด 9) มีจิตอาสา 10) สำนึกรักบ้านเกิด 11) มีอุดมการณ์ 12) ครอบคลุมพร้อม 13) ตรงไปตรงมา 14) ประสานงานเก่ง 15) ตรงต่อเวลา 16) มนุษย์สัมพันธ์ดี 17) เป็นที่พึ่งได้ยามทุกข์ 18) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 19) ยินดีร่วมมือกันในการแก้ปัญหาส่วนรวม 20) ยอมรับฟังข้อบกพร่องของตนเอง 21) นำวิชาการแผนใหม่มาใช้

22) รู้จักแหล่งขอความช่วยเหลือ และ 23) มีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้การมีผู้นำที่ดีนั้นต้องอาศัยกระบวนการจัดการชุมชนที่มีประสิทธิภาพโดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างการจัดการภายในชุมชนและภายนอกชุมชน สำหรับกระบวนการจัดการของชุมชนหนองสาหร่ายมีกระบวนการจัดการภายในและการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน ดังฟ้าลั่น กระสังข์ (2562, หน้า 71) 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

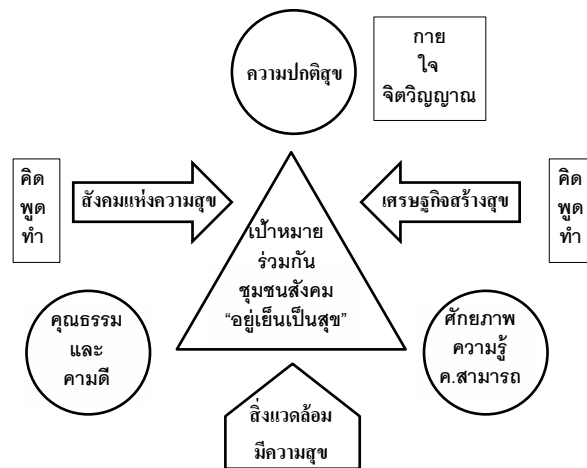
1. กระบวนการจัดการภายในชุมชน ได้แก่

1) กระบวนการกลุ่ม เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

2) กระบวนการมีส่วนร่วม เช่น โครงสร้างการบริหารของธนาคารความดีสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งงานตามตำแหน่งหน้าที่แต่สมาชิก เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับธนาคารความดี

3) กระบวนการสร้างผู้นำ ผู้นำถือเป็นแบบอย่างด้านความดีให้กับสมาชิก เช่น ในชุมชนหนองสาหร่ายผู้นำต้องเขียนใบลาออกไว้ล่วงหน้า แต่ไม่จำเป็นต้องลงวันที่

4) กระบวนการสร้างการสื่อสารและเปิดเผยข้อมูลในชุมชน เช่น การดำเนินงานของธนาคารความดีผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงการทำงานและข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตำบลหนองสาหร่าย ดังนี้

ภาพ 2 เป้าหมายการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตำบลหนองสาหร่าย

ที่มา: ปรับปรุงจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (2563, หน้า 3)

2. กระบวนการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน: ตัวอย่างจากชาวบ้านหนองสาหร่ายไม่ได้เรียนรู้ภายในชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังเรียนรู้จากชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา โดยเริ่มต้นศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการวางแผนพัฒนา โดยใช้ข้อมูลจากกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนเป็นเครื่องมือ ดังนั้นชาวบ้านจึงนำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในชุมชนและจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งส่งผลให้มีโครงการพัฒนาในหลายด้าน ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การพัฒนาของชุมชนที่เกิดขึ้น ได้สะท้อนให้เห็นการนำทุนความดีมาใช้ในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

1) คุณธรรมระดับบุคคล ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ การแบ่งปัน เอื้ออาทร และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2) คุณธรรมระดับกลุ่ม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม และความโปร่งใส

3) คุณธรรมระดับชุมชน ประกอบด้วยจิตสำนึก การจัดการตนเอง และกระบวนการต่อเนื่อง

สอดคล้องกับการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ภายใต้วิกฤตได้ทั้งความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขแห่งความรู้ที่เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขแห่งความมีคุณธรรมทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน

3. ประเด็นด้านการพัฒนาชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งความสุขด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนนั้นเป็นรูปแบบขององค์กรอย่างหนึ่งดังนั้นความสุขของชุมชนสามารถนำเอาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งความสุข โดยความสุขเป็นค่าที่ตรงกับคุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งแสดงถึงชีวิตว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ได้จำเพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นสิ่งที่ดีเกี่ยวกับชีวิต ทั้งนี้ คุณภาพชีวิตนั้นมีทั้ง 1) คุณภาพภายนอก ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และความมีประโยชน์ของชีวิต และ 2) คุณภาพภายใน อันได้แก่ ความสามารถในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล และความพึงพอใจ (Veenhoven,R., 2004, p. 3) นอกจากนี้ยังมีนักวิจัยทางสังคมและนักปรัชญาได้นิยามความสุข โดยแยกออกเป็น

1) ความสุขสบาย (hedonic) ที่เป็นการมองความสุขว่าเป็นความรู้สึกถึงความพอใจ

2) ความสุขที่เกิดจากความเข้าใจในหลักคำสอน (eudaimonic) ในมุมมองของความสุขที่เกี่ยวข้องกับหลักศีลธรรม จริยธรรม คติธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี รวมเรียกว่าเป็นความสุขตามหลักคำสอนที่ประเมินคุณค่าของชีวิตจากความสุขนั่นเอง (Kesebir & Diener, 2008, pp. 118-119; Fisher, 2010, p. 4)

ปัจจัยขององค์กรแห่งความสุข: องค์กรอนามัยโลกได้กล่าวถึงแนวคิดองค์กรแห่งความสุข ว่าประกอบไปด้วย

1) พนักงานมีสุขภาพแข็งแรง โดยเป็นการรวมทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม

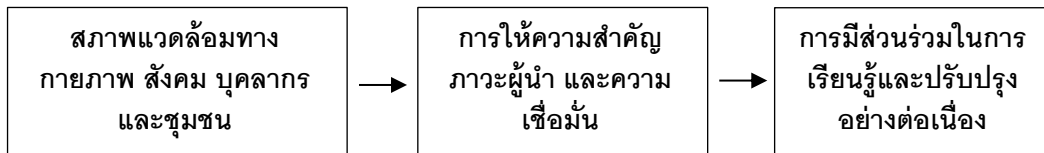
2) สุขภาวะของสถานที่ทำงาน เป็นการมองอย่างรอบด้านถึงการทำงานและการบรรลุถึงเป้าหมาย ทั้งตัวของพนักงานและองค์กรไปพร้อมกัน และ

3) การมีสุขภาวะที่ดีของ สถานที่ทำงานทั้งการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ (Burton, J. & World Health Organization, 2010, pp. 15-16)

กระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุข: สำหรับการสร้างองค์กรแห่งความสุขนั้นสามารถนำเอารูปแบบของกระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุขของ Lowe (2004) มาใช้เป็นแนวทางในการอธิบายและทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมพนักงาน และชุมชนที่องค์กรจะต้องให้ความสำคัญโดยภาพรวมและทั่วถึง

นอกจากนี้ผู้นำหรือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดจะต้องแสดงภาวะผู้นำและสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกคนในองค์กรที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งความสุข และสุดท้ายแล้วการที่ทุกคนในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้เกิดองค์กรแห่งความสุขได้อย่างแท้จริงจึงอาจกล่าวได้ว่า การสร้างองค์กรแห่งความสุขนั้นจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของแต่ละองค์กร และไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุด (no one best way) โดยทั้งนี้การที่

องค์กรใดสามารถสร้างและนำแนวทางขององค์กรแห่งความสุขไปปฏิบัติแล้วจะส่งผลให้องค์กรนั้นมีความสุขอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้นสิ่งสำคัญคือ การสร้างองค์กรแห่งความสุขได้สอดคล้องกับความต้องการของพนักงาน ผู้จัดการสายงาน และผู้บริหาร อย่างไรก็ตามการสรุปกระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุขได้ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพ

ภาพ 3 กระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุข

ที่มา: ปรับปรุงจาก Lowe (2004, p. 15)

กระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุขดังภาพสามารถอธิบายได้ว่า เริ่มต้นกระบวนการด้วยการพิจารณาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม บุคลากร และชุมชน ต่อจากนั้นต้องสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นและต้องให้ความสำคัญกับความเป็นผู้นำและภาวะความเป็นผู้นำขององค์กร และกระบวนการสุดท้ายที่สำคัญคือมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดการสร้างองค์กรแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิเคราะห์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งภายใต้วิกฤตโควิดและวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศและทั่วโลก ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภูมิปัญญา มีแนวทางในการทำการเกษตรมาตั้งแต่บรรพบุรุษและเป็นองค์ความรู้ที่เป็นมรดกของปวงชนชาวไทย เนื่องจากเป็นกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พระองค์ได้พระราชทานแนวทางนี้ให้แก่ประชาชนของพระองค์ให้มีความสามารถในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขได้ด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันภายใต้ความรอบรู้และการมีคุณธรรม ซึ่งสามารถปรับใช้กับผู้นำในสังคมไทยได้ทั้งผู้นำภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำของภาคประชาชน

หากแต่ในปัจจุบันมีความไม่เสถียร ความไม่สมบูรณ์แบบ และการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของกระแสสังคมและกระแสโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านระบบต่าง ๆ ในการบริหารงานของภาครัฐ การเมืองที่ยังคงมีความขัดแย้งกันอย่างต่อเนื่อง เศรษฐกิจที่มีความผันผวนทั้งจากภาวะสงครามทางการค้า ภาวะสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นมลพิษต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ไม่สามารถคาดเดาได้ การระบาดของโรคระบาดที่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อมนุษยชาติ ภาวะการแข่งขันทางการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยีซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องสร้างให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน

ดังนั้นภายใต้สภาวะวิกฤตต้องนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขแห่งความรู้และคุณธรรมมาใช้ควบคู่กันไปใน 3 ประเด็น คือ 1) ประเด็นแนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนที่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาวะวิกฤต 2) ประเด็นด้านผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาวะวิกฤต และ 3) ประเด็นด้านการพัฒนาชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งความสุขด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลประเทศไทยต้องเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้เป็นโอกาสในการคิดทบทวนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างรอบคอบควบคู่ไปกับการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้สามารถเดินหน้าได้อย่างมีทิศทาง และสามารถกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจโดยลดการพึ่งพารายได้จากภายนอก เช่น การส่งออก การท่องเที่ยว แต่เน้นรักษาการพึ่งพาตนเองจากภายในประเทศทั้งการบริโภคและการลงทุนในประเทศเพื่อให้ประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน

2. หลังผ่านพ้นวิกฤตโควิดในครั้งนี้ไปแล้วรัฐบาลต้องดำเนินมาตรการด้านสาธารณสุขในระดับท้องถิ่นให้เกิดความทั่วถึงมากขึ้นโดยเน้นความใส่ใจพื้นฐานด้านสาธารณสุขของประชาชนและไม่ปล่อยให้กลไกตลาดดำเนินการเองต่อไปในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล และการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการป้องกันโรคโดยเน้นไปที่การจัดสวัสดิการแห่งรัฐ หรือรัฐสวัสดิการแบบครบวงจรและเต็มรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ เมืองแก้ว. (2561). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของชุมชนหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี, ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปียา. (2555). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธรรมาภิบาล, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2555), วารสารวิชาการ ป.ป.ช., 2-16.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2540). รัฐศาสตร์บริการรัฐกิจ ทฤษฎี : หนึ่งศตวรรษรัฐศาสตร์แนววิพากษ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2534). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พิมพ์สุภา.
- ฟ้าลั่น กระสังข์. (2562). ทุนชุมชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมสู่การเป็นชุมชนพึ่งตนเอง: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนรางหวาย และหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี, วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, Vol. 5, No. 2 July-December 2019, 61-73.
- แรม เชียงกา. (2556). การศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน, วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หลังวิกฤติโควิด19 จบลง?, ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน พ.ศ. 2563 จาก

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_30Mar2020.aspx

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน. (2563). พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุขยั่งยืน ด้วยกองทุนชุมชนท้องถิ่นตำบลหนองสาหร่าย. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน พ.ศ. 2563 จาก

<http://thaiichr.org/>

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2563). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาครัฐ, สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน พ.ศ. 2563 จาก

http://www.ddd.go.th/Web_LDDEconomy/PDF/Title_3.pdf

เสรี พงศ์พิศ. (2548). ฐานคิด : จากแผนแม่บทสู่วิสัยทัศน์ของชุมชน. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.

เสรี พงศ์พิศ. (2552). คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.

เสรี พงศ์พิศ. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาที่ยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2549). เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2531). ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวทางใช้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุมาลี สันติพลวุฒิ และคนอื่น ๆ . (2550). โครงการการจัดทำระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุธี สุทธิสมบูรณ์และสมาน รังสิโยภุชณ์. (2549). หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพฯ :สวัสดิการสำนักงาน.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. (2561). สารสนเทศตำบลต้นแบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Information of Tambon for Life Quality Development) ตำบลหนองสาหร่าย

อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561, กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

Burton, J., & World Health Organization. (2010). WHO Healthy workplace framework and model: Background and supporting literature and practices. World Health Organization.

Charlesworth, J. C. (1968). Theory and practice of public administration: scope, objectives, and method. Pennsylvania: The American Academy of Political and Social Science.

Fisher, C. D. (2010). Happiness at work. International journal of management reviews, 12(4), 384-412.

Kesebir, P., & Diener, E. (2009). In pursuit of happiness: Empirical answers to philosophical questions. In The science of well-being (pp. 59-74). Springer, Dordrecht.

Lowe, G. S. (2004). Healthy workplace strategies: Creating change and achieving results (Vol. 8). Toronto: Graham Lowe Group.

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2013). Organizational behavior. (15th edition). Harlow: Pearson education limited.

Veenhoven, R. (2009). How do we assess how happy we are? Tenets, implications and tenability of three theories. Happiness, economics and politics, 45-69.

White, L. D. (1955). Introduction to the study of public administration. (4th edition). New York: The Macmillan Company.

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทยตามแนว
พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

The Synthesis of the Researches on Logistics and Supply Chain of
Thailand from the Royal Speech of His Majesty, Bhumibol Adulyadej
the Great

ณัฐพนธ์ เกษสาคร

Nuttapon Kassakorn

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ซอย 15 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

Email: n.kassakorn@gmail.com tel: +66-86-306-7907

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการพัฒนาโลจิสติกส์และโซ่อุปทานให้ยั่งยืนตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้อมูลที่ใช้สังเคราะห์มาจากแผนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2550-2560 งานวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยที่ได้รับทุน สกอ. จำนวน 5 เรื่อง งานวิจัยด้านเศรษฐกิจพอเพียง 10 เรื่อง ตัวแบบและกรอบแนวคิดที่ตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ 10 ตัวแบบ และ 5 กรอบ ตามลำดับ โดยดำเนินการศึกษาในหลักการของแผนที่ความคิด ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดด้านโลจิสติกส์ และโซ่อุปทานในปัจจุบันของไทย มุ่งการแข่งขันเพื่อตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก โดยโซ่อุปทานของทุกกิจกรรมในองค์กรมุ่งสู่การทำกำไร การสร้างมูลค่าเพิ่มให้โซ่อุปทาน จึงเป็นการสร้างต้นทุนที่ไม่จำเป็นให้ลูกค้า ไม่ได้เป็นการสร้างคุณค่าที่แท้จริง การแข่งขันที่มุ่งเอาชนะไม่คำนึงถึงรูปแบบ วิธีการและป้องกันผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในโซ่อุปทาน สมาชิกเหล่านั้นถูกเอาเปรียบ และการทำลายทรัพยากร ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบของโซ่อุปทานเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องการพัฒนาด้วยปรัชญาซึ่งผู้เขียนเรียกว่า “โลจิสติกส์โซ่อุปทานอภิมาน” เน้นการพัฒนาจากส่วนที่เล็กที่สุดและเป็นข้อต่อที่เปราะบางที่สุดในสายโซ่ คือ คน หรือทรัพยากรบุคคล ทิศทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง “เรียนความรู้ เรียนความดี เรียนทำงานเป็น” สามารถสร้างโซ่อุปทาน “แท้จริง” ใหม่ ที่นำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาโลจิสติกส์ และโซ่อุปทานของประเทศไทย

คำสำคัญ : การสังเคราะห์งานวิจัย, โลจิสติกส์โซ่อุปทานอภิมาน, โซ่อุปทานที่แท้จริง, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

The objective of this research is to synthesize some researches on Logistics and Supply Chain for sustainable development from the Royal speech of His Majesty, Bhumobol Adulyadej the Great. The data used to synthesize were from the first and the second National Strategic Plan on Logistics (2007 – 2017), the ten researches on sufficiency economy, the ten published International models and five Frameworks of Logistics. The methodology used the concept of Mind Mapping. The result of this research found that the plan of Logistics and Supply Chain of Thailand emphasizes the competition for responding to the Customer's demand. The value chain of all activities in all organization emphasizes the making profit. The value added making of the Supply Chain causes the cost increasing which is not necessary for customers. It is not the "real" value. The competition emphasizes the winning without patterns, methods, and protection of negative impacts which influence the members in the supply chain. The members were taken advantage and the damage of natural resources, which are the raw material of the supply chain, occurs continuously. The development with the philosophy which the author calls "Meta Logistics and Supply Chain" emphasizes the smallest and the weakest part of the supply chain, human being or human resource. The development direction from the Royal speech of His Majesty, Bhumibol Adulyadej: "Learn knowledge", "Learn about goodness", and "Learn to work successfully", can create the new "real" value chain which leads to the sustainability of the development of logistics and supply chain of Thailand.

Key words: Research Synthesis, Meta Logistics and Supply Chain, Real value chain, Sustainable development

บทนำ

การพัฒนากิจกรรมด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในประเทศไทยอาศัยแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบ โลจิสติกส์ของประเทศไทย ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัจจัยต่างๆ ทั้งที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ระบบการผลิต การบริการ ธุรกิจ ข้อกำหนดเชิงองค์กร สถาบันกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ รวมทั้งกระบวนการการให้บริการ ส่งเสริมและกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้กระบวนการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ การรวบรวม การกระจายสินค้า วัตถุดิบ ชิ้นส่วนประกอบ และการบริการ และการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 2 (พ.ศ.2556-2560)

โดยเป็นแผนที่สืบเนื่องจากฉบับที่ 1 (พ.ศ.2550-2554) ที่มุ่งพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ 1.การปรับปรุงประสิทธิภาพโลจิสติกส์ในการผลิต 2.การเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์ 3.การพัฒนาธุรกิจโลจิสติกส์ 4.การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า และ 5.การพัฒนาข้อมูลกลไกขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพโดยเนื้อหาของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยฉบับที่ 2 เป็นแผนที่มุ่งพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการจัดการโซ่อุปทานเพื่อความสามารถในการแข่งขัน มีภารกิจหลัก 3 ด้าน คือ 1.การสร้างการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทยในโซ่อุปทาน 2.การยกระดับประสิทธิภาพระบบอำนวยความสะดวกทางการค้า และ 3.การพัฒนาปัจจัยสนับสนุน โดยมีเป้าหมายไปสู่อนาคตที่มั่นคง ยั่งยืนและสมดุล สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และเป็นยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี พ.ศ.2558 โดยผลที่ผ่านมาจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 1 พบว่า ภาพรวมมีประสิทธิภาพโลจิสติกส์ดีขึ้น แนวโน้มต้นทุนด้านโลจิสติกส์ลดลงจาก ร้อยละ 17 ของ GDP ในปี 2550 เป็นร้อยละ 14.7 ของ GDP ในปี 2554 (แผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 2/2556) โดยผู้ประกอบการเอกชน กลุ่มอุตสาหกรรม ต่าง ๆ มีบทบาทในการเพิ่มประสิทธิภาพรวม ส่วนภาคการเกษตรซึ่งเป็นพื้นฐานที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติหลักของประเทศนั้น กลับพบปัญหา คือ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากโซ่อุปทาน (value chain) ได้เพียงร้อยละ 25 เท่านั้น นอกจากนั้นปัญหาที่สืบเนื่องมาถึงแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยฉบับที่ 2 ยังพบปัญหาด้านกำลังคน ซึ่งขาดแรงที่มีความรู้ความสามารถ คุณภาพสำหรับการป้อนเข้าสู่สถานประกอบการ และเป็นปัญหาที่เป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์หลักที่ถูกกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

จากเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย นั้นเป็นกลไกที่จะพัฒนาระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของประเทศ นอกจากนี้เนื้อหา แนวคิดและนิยามต่างๆที่มีอยู่ในแผนนั้นมีอิทธิพลต่อการอ้างอิงเพื่อพัฒนา โลจิสติกส์และโซ่อุปทานของประเทศสู่เป้าหมายที่ต้องการมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในประเทศไทยในช่วงปี(พ.ศ.2550-2556) ซึ่งสอดคล้องกับการใช้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พบว่า หัวข้องานวิจัยส่วนใหญ่ มุ่งการปรับปรุงประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ของโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในแต่ละ ผลิตภัณฑ์ (สินค้าและบริการ) ซึ่งในแต่ละผลิตภัณฑ์นั้นย่อมประกอบด้วยกิจกรรมทางโลจิสติกส์และโซ่อุปทานที่แตกต่างกันในเชิงปฏิบัติเท่านั้น แต่มีความใกล้เคียงกันในแนวทางทฤษฎี ทั้งนี้การปรับปรุงประสิทธิภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ในแต่ละโซ่อุปทานนั้น ไม่ได้เป็นแนวทางที่สมบูรณ์สำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พบว่าเป็นกระบวนการที่คนที่มีมิติแนวคิด ปรัชญา ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน สร้างสมดุล และสอดคล้องกับวิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามแนวพระราชดำริ ที่สามารถ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับ ชุมชน สังคม ประเทศ อย่างยั่งยืน สาเหตุที่เลือกสังเคราะห์งานวิจัยทั้งสองประเภทนี้ เนื่องจาก การพัฒนาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เป็นการพัฒนาตาม แนวคิด

ปรัชญา และนิยามต่าง ๆ การพัฒนาแบบยั่งยืนนั้น ต้องได้งานวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุม ทฤษฎี ปรัชญา แนวคิด โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน การพัฒนาแบบยั่งยืน และต้องสามารถนำไปสู่การอธิบายสิ่งที่เป็นจริงได้ เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนที่สุดสำหรับการสร้างแนวคิด ปรัชญา โลจิสติกส์โซ่อุปทานอภิมาน (meta logistics and supply chain) โซ่คุณค่าที่แท้จริง (real value chain) เพื่อการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการพัฒนาโลจิสติกส์และโซ่อุปทานให้ยั่งยืนตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้อมูลที่ใช้สังเคราะห์มาจากแผนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2550-2560

วิธีการดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (documentary research) มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ผลวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทยตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และเพื่อตอบคำถามวิจัย 1 ข้อคือ (1) แนวคิดในการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทยคืออะไร มีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด หากนำแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราชด้านการพัฒนาการศึกษา คือ เรียนความรู้ เรียนความดี เรียนทำงานเป็น มาเป็นทิศทางการพัฒนา ผลลัพธ์ใหม่ จะให้มุมมองอย่างไร

ประชากรคือ แผนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2550-2560 งานวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยที่ได้รับทุน สกอ. จำนวน 5 เรื่อง งานวิจัยด้านเศรษฐกิจพอเพียง 10 เรื่อง ตัวแบบและกรอบความคิดที่ดีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ 10 ตัวแบบ และ 5 กรอบ เป็นฐานการวิเคราะห์

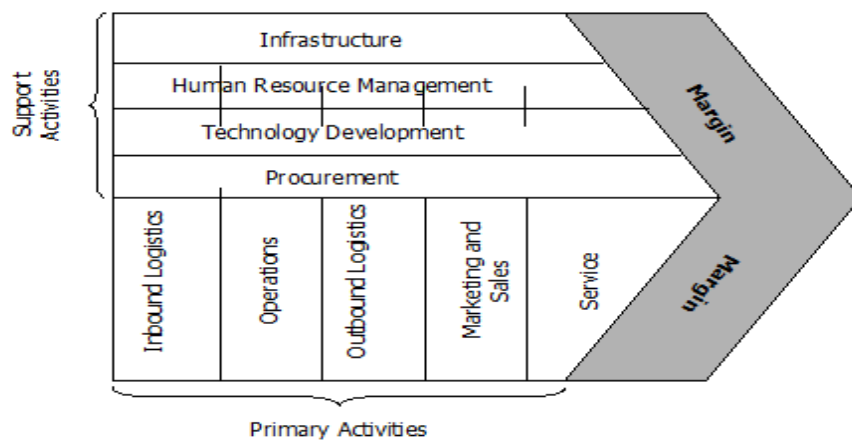
แบบแผนของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative synthesis) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ 1. ฐานข้อมูลงานวิจัยโดยใช้คำสืบค้นว่า “โลจิสติกส์” และ “โซ่อุปทาน” ฐานข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)(elibrary.trf.or.th) (2) ฐานข้อมูลของศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง (center of the study of sufficiency economy) (cse.nida.ac.th) และ (3) แหล่งข้อมูลอื่นที่สามารถสืบค้นได้นอกจากฐานข้อมูลวิจัยออนไลน์ เช่น ตำราที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ประสบการณ์ของคณะผู้วิจัย ที่เป็นอาจารย์สอนด้านการจัดการโลจิสติกส์และเศรษฐศาสตร์ รวมถึงเป็นคณะกรรมการโลจิสติกส์การค้าสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานบางท่าน

เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลจำนวน 1 ชุด โดยมีประเด็นการเก็บข้อมูล 4 รายการ (1) รายละเอียดโดยย่อของงานวิจัย ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีที่ทำวิจัย และผลการวิจัย (2) แบบแผนของการวิจัย (3) กรอบความคิดในการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทยตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษา

สำหรับการรายงานผลการศึกษาในประเด็น กรอบความคิดใน การพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศ ไทยตามแนวพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ผลการวิจัยพบว่า ระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในไทยมีมานานแล้ว เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานจากการเกษตรซึ่งเป็นการผลิตขั้นปฐมภูมิ หรือเป็นต้นน้ำในโซ่อุปทาน โดยปัจจุบันแนวคิดในการพัฒนาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน พัฒนามาจากแนวคิด โซ่คุณค่า (value chain) ของ Michael Porter (1985) ที่ได้อธิบายถึงทุกกิจกรรมขององค์กร ตั้งแต่กิจกรรมพื้นฐาน รวมกิจกรรมสนับสนุน ต้องมุ่งสู่การทำกำไร (margin) ในทิศทางเดียวกัน ก็คือ การมุ่งสู่การตอบสนองความต้องการของลูกค้าดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โซ่คุณค่า(Value chain) ของ Michael Porter

แหล่งที่มา : Porter.(1985). Value chain: en.wikipedia.org

อย่างไรก็ตาม จากคำนิยามของโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของแผนพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ทั้งสองฉบับนั้น ได้ให้นิยามสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว ส่งผลให้ยุทธศาสตร์ข้อต่างๆในแผนมุ่งสู่การแข่งขันและการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ด้วย มิติของ เวลา คุณภาพ และต้นทุน ในขณะที่โซ่อุปทานของ 1 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยจำนวนองค์กรธุรกิจ เป็นจำนวนมาก ซึ่งในทุกองค์กรล้วนมีต้นทุน ในทุกองค์กรต้องการกำไร การที่ในแต่ละธุรกิจมีความรู้ความสามารถจำกัด จึงเป็นผลให้เกิดการเพิ่มจำนวนองค์กรเพื่อรองรับการตอบสนองลูกค้าในโซ่อุปทาน ส่งผลให้ต้นทุนผลิตภัณฑ์สูงขึ้น การทำให้กำไรมากขึ้น เพื่อให้แต่ละองค์กรในโซ่อุปทานอยู่รอด โดยวิธีการที่สามารถทำได้คือ (1) การเพิ่มราคาขาย โดยการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (value added) (2) การลดต้นทุน ของกระบวนการต่าง ๆ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของงาน และ (3) การเพิ่มยอดขาย โดยใช้ กระบวนการทางตลาดและโลจิสติกส์ จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในมิติที่เล็กที่สุด คือ ประสิทธิภาพ ที่ส่งผลต่อ ผู้นำ ผู้ปฏิบัติในแต่ละองค์กร ให้ขับเคลื่อนองค์กรจนส่งผลกระทบต่อ ไปจนถึง โลจิสติกส์และโซ่อุปทานของประเทศ และเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

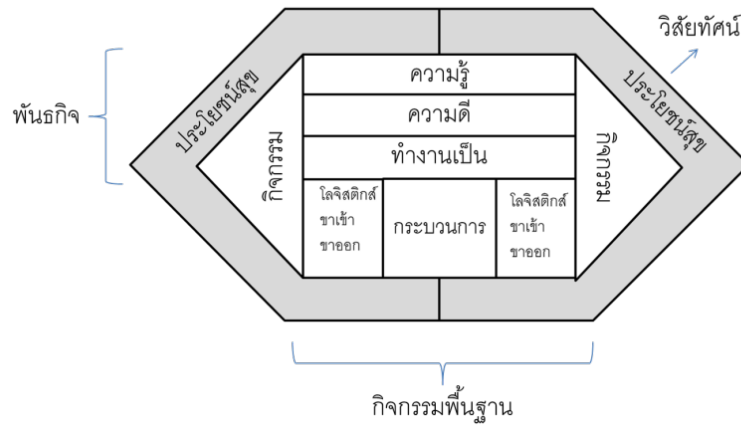
กับเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ให้ความสำคัญกับ ความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ หรือมองความอยู่รอดของธุรกิจในระยะยาว มากกว่าการมุ่งทำผลกำไรในระยะสั้นโดยยึดหลักตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเน้น การพัฒนาจากการสร้างพื้นฐาน จากหน่วยเล็กที่สุดของสังคม คือทรงมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อต้องการให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ทรงใช้คำว่า “ระเบิดจากข้างใน”(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อ่างใน สุเมธ ตันติเวชกุล¹ 2554) คือ ทำให้ประชาชนมีความพร้อม มีกินมีใช้ มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งความคิดความสามัคคี ซึ่งจะเป็นรากฐานที่ขยายผลต่อไปในการสร้างความเจริญให้กับประเทศ และประเด็นที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ก็คือ การสร้างความเจริญของประชาชนนั้น คือ คุณค่า (value) ซึ่งไม่ได้หมายถึงผลกำไรแต่อย่างใด หรือคุณค่าที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ถูกส่งไปเฉพาะเพียงลูกค้า แต่เป็นการส่งไปยังทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง กับการดำรงชีวิตของบุคคลนั้น ๆ รวมถึงเป็นการรักษาสมดุล ไม่ว่าจะเป็น ด้าน สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ครอบครัว รวมไปถึงความสุขทางใจ การรักษาสมดุลดังกล่าว เป็นการสร้างคุณค่าและแลกเปลี่ยนคุณค่ากับสิ่งแวดล้อมตามกฎธรรมชาติในระบบนิเวศ ในวันที่ 26 กรกฎาคม 2556 พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้ให้สัมภาษณ์ ถึงแนวทางแก้ไขการศึกษาของชาติ โดยยกพระราชดำรัส ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาแนะนำเสนอเพื่อให้สื่อมวลชนได้ทราบ โดยสรุปอย่างย่อคือ ในด้านของผู้เรียน จำเป็นต้องพัฒนา 3 ด้าน คือ เรียน ความรู้ เรียนความดี และเรียนทำงานเป็น (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อ่างใน สุรยุทธ์ จุลานนท์² 2556) ซึ่งแนวทางทั้ง 3 ก่อให้เกิด สร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกด้าน หากทุกงานที่ทุกคนทำประกอบด้วย ความรู้ ความดี ทำงานเป็น(ทำงานแล้วมีกินมีใช้ ไม่ยากจน พึ่งพาตนเองได้) กิจกรรมหรืองานนั้นจะเป็นงานให้คุณค่าและยั่งยืนต่อไปในอนาคต ดังเช่นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีมากกว่า 3,000 โครงการ ทุกโครงการ สร้างคุณค่าที่สำคัญ คือ สร้างประโยชน์สุขให้กับประชาชนชาวไทย ดังในพระปฐมบรมราชโองการ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” จากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งหมด พบว่า แนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นกระบวนทัศน์ (paradigm) ของการพัฒนาความเจริญที่คำนึงถึงทุกมิติ ทุกบริบทในสังคม และสามารถ นำมาปรับกระบวนทัศน์ สร้างกรอบแนวคิดใหม่ ของการพัฒนาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ประเทศไทย นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยแนวคิดปรัชญา โลจิสติกส์โซ่อุปทานอภิมาน (meta logistics and supply chain) ที่ยึดหลักการพัฒนาคุณค่า จากองค์ประกอบที่เล็กที่สุดในโซ่อุปทาน คือ คน หรือทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวพระราชดำรัส “ระเบิดจากภายใน”และ สร้างโซ่อุปทานที่แท้จริง (real value chain)ซึ่งเชื่อมต่อกับการส่งคุณค่า (value) ที่หมายถึง ประโยชน์สุข ให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึง ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม ครอบครัว คู่ค้า โดย มีรากฐานมาจาก ความรู้ ความดี ทำงานเป็น ซึ่งสามารถสรุป กรอบแนวคิดโซ่อุปทานที่แท้จริง (real value chain) เป็นจุดเริ่มต้นจากภายในบุคคล และขยายไปถึงองค์กร ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อต่อ ของการ

¹ cse.nida.ac.th

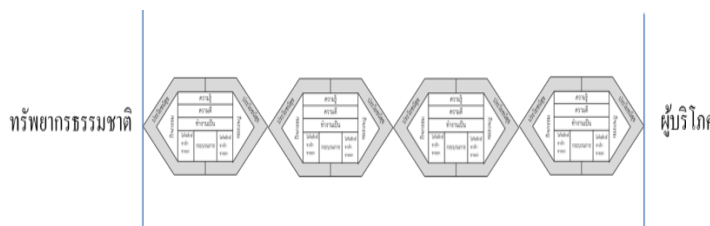
² www.thairath.co.th/content/edu/359310, www.thairath.co.th/content/edu/309838

www.thairath.co.th/content/edu/358274

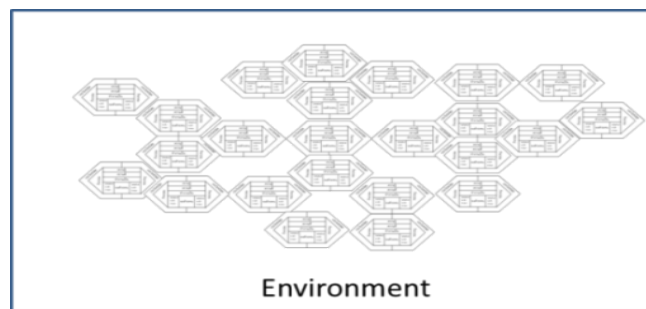
เชื่อมเป็น โซ่อุปทานพลวัตร (dynamic supply chain) จนถึง การขยายความสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนรับส่งคุณค่า ในสภาพจริง ซึ่งในแต่ละหน่วยย่อยในสังคม ล้วนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับคุณค่า ได้ดังภาพที่ 2, 3 และ 4

ภาพที่ 2 โซ่คุณค่าแท้จริง (Real value chain)

ภาพที่ 3 โซ่อุปทานใหม่ (New Supply chain) หรือ โซ่อุปทานพลวัตร (Dynamic Supply chain)

ภาพที่ 4 แบบจำลองความสัมพันธ์ ของโซ่อุปทานพลวัตร (Dynamic Supply chain)

สรุปและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบโซ่คุณค่า และ โซ่คุณค่าแท้จริง

ประเด็น	โซ่คุณค่า	โซ่คุณค่าที่แท้จริง
คุณค่า (value)	กำไร (margin)	ประโยชน์สุข
มุ่งตอบสนอง	ลูกค้า	คนไทยทุกคน(all stakeholder)

ประเด็น	โซ่คุณค่า	โซ่คุณค่าที่แท้จริง
การส่งคุณค่า	ทิศทางเดียว	พลวัต(dynamics) หลายทิศทาง
การนำไปใช้งาน	โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน	โลจิสติกส์และโซ่อุปทานอภิมาน
ผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทาน	คู่ค้า	กัลยานิมิตร+คู่ค้า+มิตรภาพและความดี
การเติบโตทางธุรกิจ	เร็วและก่อความเสียหายเอารอดเอาเปรียบ	เร็วและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย
ข้อผูกมัดทางธุรกิจ	สัญญา	สัญญา ความเชื่อถือ การไว้วางใจ สัจจะ
ความสัมพันธ์ในโซ่อุปทาน	ความร่วมมือ	ความสามัคคี
การเพิ่มประสิทธิภาพ	เน้นลดปัจจัยนำเข้า(input)	ใช้ปัจจัยที่มีอย่างพอเพียงให้เกิดประโยชน์สูงสุด
การเพิ่มคุณค่า (value added)	การทำกิจกรรมด้านการตลาดด้าน โลจิสติกส์เพื่อให้มูลค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น	ทุกกิจกรรม โดยมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ลดการใช้จ่ายจากการคดโกง การฟ้องร้อง
การดำเนินธุรกิจ	ข้อบังคับกฎหมาย และการไม่พิจารณาคนคดโกง ใช้ข้อกฎหมายเอาเปรียบคู่ค้า	จรรยาบรรณ คุณธรรม กฎหมายการควบคุมคนคดโกงไม่ให้มีอำนาจ
การทำการค้าภายในโซ่อุปทาน	ได้เปรียบเสียเปรียบ (zero sum game)	อยู่บนพื้นฐานการไม่เบียดเบียนกัน (win-win strategy)
เป้าหมายธุรกิจ	ร่ำรวย	ยั่งยืน
สิ่งแวดล้อม	ไม่เห็นความสำคัญ	เห็นคุณค่าและอนุรักษ์

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโลจิสติกส์โซ่อุปทานของประเทศไทยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ตอบคำถามวิจัยคือการ สร้างแนวคิด โลจิสติกส์โซ่อุปทานอภิมาน โซ่คุณค่าแท้จริง เป็น กระบวนทัศน์สู่การพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศไทยแบบยั่งยืน ควรนำมาสู่การทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ และปรับระบบการเรียนการสอนด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานใหม่ เพราะถ้า ทุกธุรกิจโซ่อุปทาน ใช้ ความรู้ ความดี ทำงานเป็น สร้างและส่ง คุณค่า คือ ประโยชน์สุข ให้ทุกมิติ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศ หรือทุกสิ่งที่เกี่ยวข้อง ประชาชน จะมีกินมีใช้ มีความสุข และจะมีความพร้อมในการสร้าง ขยายความเจริญ ให้สู่ประเทศชาติ นอกจากนี้ แนวคิดโลจิสติกส์โซ่อุปทานอภิมาน ไม่ได้จำกัดเฉพาะธุรกิจโซ่อุปทาน แต่สามารถใช้ได้ในทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การบริหาร การปกครอง การค้าระหว่างประเทศ ในขณะที่ผลความสำเร็จของทุกๆกิจกรรมสามารถขยายผลไปในระดับโลกได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรเมษฐ์ บุญศรี ที่ท่านให้เกียรติเป็นที่ปรึกษาในงานวิจัยนี้รวมถึงคำแนะนำและแนวคิดต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างสูงในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2550) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 1 (2550-25554), 20 ตุลาคม 2556, nesdb.go.th

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2550) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (2556-2560) 20 ตุลาคม 2556, nesdb.go.th

สุเมธ ตันติเวชกุล. 2554. “พื้นฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.” 25 ตุลาคม 2556, cse.nida.ac.th

วิจิต หล่อจิระชุนห์กุล และ จิราวัลย์ จิตรถเวช.2554. “การพัฒนาดัชนีและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน.” 25 ตุลาคม 2556, cse.nida.ac.th

P.Childer and D.R.Towill.2011. “Arcs of supply chain integration.” Internatiol Journal of Production Research Vol.49, No.24, 15 December 2011, 7441-7468

Florence Pirard, Serguei Iassinovski and Fouad Riane.2011.A simulation based approach for supply network Control.” Internatiol Journal of Production Research Vol.49, No.24, 15 December 2011, 7205-7226

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Science Learning Package Development for M3 Students of Unit 2 Life and Environment

อลงกรณ์ ป้อมไย

Alongkorn Pomyai

โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

Md488660279@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการวิจัย 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน จำนวน 11 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 แผน 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 ชุด 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 9 ชุด มีค่าประสิทธิภาพ E_1 และค่าประประสิทธิภาพ E_2 เท่ากับ 89.55/87.27 ซึ่งจำแนกเป็นรายชุดประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 90.91/88.18, 89.09/90.00, 87.88/86.36, 89.70/87.27, 89.09/88.18, 90.91/89.09, 89.55/87.27, 87.88/86.36, 90.00/89.09 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกัน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

Abstract

This research aims to develop and evaluate science learning package of Unit 2 Life and Environment for M3 students with 80/80 cognitive domain criterion of efficiency. It is also to compare students' learning outcome before and after the science learning package is employed and to examine students' satisfaction toward the learning package. The sample is 11 M3 students from Nikhomsangtonang School (Sratoi), Kamphangphet Primary Education Service Area Office 1 of school year 2015 selected by purposive sampling method. Research instruments are 1) 9 lesson plans for 9 minor science learning packages of Unit 2 Life and Environment for M3 students, 2) 9 minor science learning packages of Unit 2 Life and Environment, 3) 30 items of multiple-choice test to evaluate students' proficiency, and 4) students' satisfactory evaluation test toward the package. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test (Dependent Samples).

The result reveals that the efficiency of the science learning packages E1 and E2 is 89.55/87.27 and E1 and E2 of each minor package are 90.91/88.18, 89.09/90.00, 87.88/86.36, 89.70/87.27, 89.09/88.18, 90.91/89.09, 89.55/87.27, 87.88/86.36, 90.00/89.09, respectively. This signifies that students' outcome after is higher than before the package is employed with statistical signification of .01. The students' satisfactory toward the package is high at the average of 4.07.

Keywords: Science Learning Package, Efficiency, Learning Outcome, Satisfactory

บทนำ

พระราชบัญญัติการวิจัย พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้จัดการวิจัยตามหลักสูตร และต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทย เป็นผลให้กระทรวงศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรแกนกลางการวิจัยขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้เป้าหมายการจัดการวิจัยมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการวิจัย โดยเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน ยึดหลักที่ว่าให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยขั้นพื้นฐาน. 2555 : 18-32

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้วิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่ง ตามหลักสูตรการวิจัยขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้ ความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย กับการมีทักษะสำคัญในการค้นหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 92) ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ต้องคำนึงถึงกระบวนการให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายทั้งการทำกิจกรรมภาคสนาม การสังเกต การสำรวจ และการทดลอง โดยเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องสืบค้น เสาะหา สืบค้นตรวจสอบ ค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดการรับรู้ที่มีความหมายสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (พงษ์พิศ พงษ์อินทร์ธรรม. 2554 : 3)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย) ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่ผ่านมายังไม่บรรลุผลเท่าที่ควรและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำใน สาระที่ 2 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ผลจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของที่ทำการวัดผลโดยผู้วิจัยที่เป็นครูผู้สอนประจำชั้นในภาคการวิจัยที่ 1/2557 (อลงกรณ์ ป้อมไย. 2558 : 28) และมีข้อสังเกตพบว่านักเรียนบางคนยังไม่สามารถระบุ หรือจำแนกสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมได้ จากการสังเกตของผู้วิจัยสาเหตุอาจเกิดจากการขาดนวัตกรรมหรือสื่อที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน ทำให้ผู้เรียนได้แต่เรียนรู้ด้วยการท่องจำ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่เข้าใจในเนื้อหา ขาดการคิดที่สร้างสรรค์ ขาดทักษะการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันทั้งในและนอกห้องเรียนทำให้ ผู้เรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่กล้าแสดงออก จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายกับการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะประสบผลสำเร็จควรมีการสร้างนวัตกรรมหรือสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังงานวิจัยของ พงษ์พิศ พงษ์อินทร์ธรรม. (2554 : 119-125) และการวิจัยของ นวลจันทร์ คำสุข. (2555 : 98-103) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมขึ้นมาใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนมีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่เบื่อหน่าย มีการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น อีกทั้งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วย

ตนเองตามความสามารถและความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (พงษ์พิศ พงษ์อินทร์ธรรม. 2554 : 4) สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่อยากรู้ อยากเห็น อยากคิดค้นในสิ่งต่าง ๆ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้คิด ได้สำรวจ ได้ทดลองปฏิบัติไปทีละขั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และประสบผลสำเร็จส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจตนเองได้ในที่สุด (รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร. 2552 : บทคัดย่อ) ดังนั้นการนำสื่อประเภทชุดกิจกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจากการวิเคราะห์ตามตัวชี้วัด นักเรียนมีทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจค้นหา ทักษะการรวบรวมข้อมูล ทักษะการระบุ ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการเชื่อมโยงการใช้เหตุผล ทักษะการนำความรู้ไปใช้ ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการวิเคราะห์ที่จะนำไปสู่กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมไปถึงการสรุปความเห็น อ้างอิงและมีการประยุกต์ใช้ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังงานวิจัยของ จิตติมา ใจเครือ (2555 : บทคัดย่อ) และงานวิจัยของ จุรีย์ ชัยวงศ์ (2555 : บทคัดย่อ)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงมีความสนใจพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 2 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นสื่อการเรียนการสอน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม โดยศึกษาจากคำชี้แจง หรือคำแนะนำที่ปรากฏอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้คิด ได้สำรวจ และได้ทดลองปฏิบัติไปตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเกิดมโนภาพที่ถูกต้องชัดเจนในเนื้อหา จากการใช้ภาพประกอบเสมือนจริงมาสร้างเป็นคำบรรยายประกอบ ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมีใบงาน กิจกรรมการเรียนรู้ และแบบฝึกหัด ให้ผู้เรียนได้ฝึกและทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น และเพื่อใช้ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. นักเรียนที่เรียนโดย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. สารและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 3-5) ได้กำหนดสารและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สารที่ 2 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไว้ในหลักสูตรการวิจัยขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพชุดกิจกรรม

การกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของสื่อ หรือชุดกิจกรรม พิสุทธา อารีราษฎร์ (2550 : 156) อธิบายไว้ว่า ประสิทธิภาพของสื่อ หรือชุดกิจกรรม หมายถึง ความสามารถของสื่อ หรือชุดกิจกรรมสำหรับการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในระดับความคาดหวัง โดยใช้คะแนนเฉลี่ยและเทียบส่วนเป็นร้อยละ จากคะแนนแบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดระหว่างเรียนรวมกันทุกชั้น เรียกว่า Event1 (E_1) และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน เรียกว่า Event2 (E_2) โดยนำมาเปรียบเทียบกันในรูปแบบ E_1/E_2 ซึ่งค่าที่คำนวณได้นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ซึ่งเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อ หรือชุดกิจกรรมที่นิยมใช้มีอยู่ 3 เกณฑ์ ได้แก่ 75/75 , 80/80 และ 90/90 ทั้งนี้การกำหนดเกณฑ์ของผู้สอนขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ (สันติ สังข์ทอง. 2556 : 37)

พัชรี พุทธิกานนท์ (2554 : 62) ได้อธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ไว้ว่า การประเมินชุดกิจกรรมนิยมประเมินชุดกิจกรรมที่เป็นศูนย์การเรียน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 90/90 เป็นเกณฑ์ประเมินสำหรับเนื้อหาประเภทความรู้ ความจำ และใช้เกณฑ์ 80/80 สำหรับเนื้อหาที่ใช้ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท และใช้เกณฑ์ 70/70 สำหรับเนื้อหาที่ใช้ทักษะการคำนวณ การวัดและปฏิบัติการทดลอง

2.2 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

สำหรับการนำชุดกิจกรรมไปใช้กับผู้เรียนและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูผู้สอนจะต้องมีความ

มั่นใจว่าชุดกิจกรรมนั้นจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง (สันติ สังข์ทอง. 2556 : 37) ดังนั้นผู้สอนจึงต้องนำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมก่อนนำไปใช้จริง ซึ่ง รัตน์ บัวสนธ์ (2552 : 50) ได้อธิบายถึงการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ไว้ว่า การประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเป็นการพิจารณาว่าเมื่อชุดกิจกรรมผ่านการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเมื่อผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจะต้องนำนวัตกรรมไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน ดังนี้ (พัชรี พุทธิกานนท์. 2554 : 61-62) 1)การทดลองแบบเดี่ยว (1:1) คือ การทดลองกับผู้เรียน 3 คน ที่มีระดับสติปัญญาอ่อน ปานกลาง และเก่ง อย่างละ 1 คน 2) การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:10) คือ ทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน โดยให้เด็กคละกันทั้ง เก่ง ปานกลาง อ่อน ไม่ควรเลือกห้องเรียนที่มีเด็กเก่งหรืออ่อนทั้งหมด ซึ่งการทดลองในส่วนนี้จะทำให้ค่าประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเกือบเท่าเกณฑ์ และ 3) การทดลองภาคสนาม (1:100) คือ การทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 30-40 คนหรือ 100 คน สำหรับชุดกิจกรรมรายบุคคล ชั้นที่เลือกทำการทดลองจะต้องมีนักเรียนคละกันทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน เมื่อทดลองแล้วทำการปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ หรือเท่ากับเกณฑ์ ต้องไม่เกินร้อยละ 25 หรือ 2.5% ให้อยอมรับ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดสภาพความเป็นจริงเป็นเกณฑ์

2.3 การคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

สำหรับวิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ E_1/E_2 สามารถหาได้จากสูตร (รัตน์ บัวสนธ์. 2552 : 103) ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum x_1/N}{A} \times 100$$

เมื่อ

E_1 หมายถึง ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่เกิดในระหว่างการใช้

$\sum x_1$ หมายถึง คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากแบบฝึกหัดย่อยแต่ละชุด หรือจากแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมแต่ละชุด

N หมายถึง จำนวนนักเรียน

A หมายถึง ผลรวมคะแนนเต็มของแบบฝึกหรือการฝึกกิจกรรมย่อย ๆ ทุกครั้ง หรือแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรม

$$E_2 = \frac{\sum x_2/N}{B} \times 100$$

เมื่อ

E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังสิ้นสุดลงการใช้ชุดกิจกรรม

$\sum x_2$ หมายถึง คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากแบบทดสอบหลังเรียน

N หมายถึง จำนวนนักเรียน

A หมายถึง ผลรวมคะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรม

จากการวิจัยแนวคิดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมข้างต้น ผู้วิจัยผู้ได้กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นไว้ 80/80 เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่เน้นใช้ทักษะการสังเกต และทักษะการจำแนกประเภท โดยทำกิจกรรมการในลักษณะการสำรวจ ซึ่งการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมผู้วิจัยได้ทำการ และประยุกต์แนวคิดหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนของ พัทรี พุทธิกันนท์ (2554 : 61) คือ การทดลองกับผู้เรียน แบบเดี่ยว (1:1) แบบกลุ่มเล็ก (1:10) และทดลองภาคสนาม (1:100) และใช้วิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมของ รัตนะ บัวสนธ์. 2552 : 103

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษาอำเภอพะเยา เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษาอำเภอพะเยา เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน จำนวน 11 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 แผน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 ชุดกิจกรรม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่อง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาองค์ประกอบเนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสาร ตำรา และวิเคราะห์เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กำหนดเนื้อหา เรียงลำดับเนื้อหา ก่อนหลัง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 2) ทรัพยากรดิน 3) คุณสมบัติและลักษณะของทรัพยากรดิน 4) ทรัพยากรป่าไม้ 5) ประโยชน์และปัญหาจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ 6) ทรัพยากรสัตว์ 7) ประโยชน์และปัญหาของทรัพยากรสัตว์ 8) ทรัพยากรน้ำ และ 9) ประโยชน์และปัญหาของทรัพยากรน้ำ

จากนั้นศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือตามแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมจัดพิมพ์แผนการเรียนรู้ จำนวน 9 แผนการเรียนรู้ ดำเนินการเขียนแผนการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นำแผนการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ประเมินความสอดคล้อง เพื่อหาค่าดัชนีโดยใช้ค่า IOC โดยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่า IOC เฉลี่ย เท่ากับ 0.94 แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นโรงเรียนบ้านพรานกระต่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน และนำแผนการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขทุกขั้นตอนแล้วมาจัดพิมพ์ฉบับจริง เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ คือศึกษาหลักสูตร คู่มือครู หนังสือแบบเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดเรียงลำดับเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดขอบข่ายของการนำเสนอเนื้อหา ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างชุดกิจกรรม และกำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรม และสร้างชุดกิจกรรมตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 9 ชุดกิจกรรม เมื่อสร้างกิจกรรมเสร็จผู้วิจัยก็ดำเนินการนำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของชุดกิจกรรม โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 -1.00 และมีค่า IOC เฉลี่ย เท่ากับ 0.98 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาปรับปรุงในส่วนที่ยังบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ปรับคำชี้แจงในแต่ละชุดกิจกรรมให้มีความชัดเจนขึ้น และ เพิ่มตัวชี้วัด สาระสำคัญ และจำนวนชั่วโมง และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงแล้วไปหาประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1 ชั้นที่ 1 ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง โดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหานี้มาก่อน จำนวน 3 คน โดยใช้นักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน เพื่อตรวจภาษาและความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม และนำผลไปปรับปรุงครั้งที่ 1 พบว่ารูปภาพไม่สื่อความหมายและคำชี้แจงไม่ชัดเจน ข้อความในเนื้อหายังมีการพิมพ์ผิด และยังมีการเฉลยคำตอบที่ผิด ผู้ศึกษาจึงได้ปรับปรุงเพื่อให้ชุดกิจกรรมมีความถูกต้องและชัดเจน สำหรับพฤติกรรมของนักเรียน พบว่าทุกกิจกรรมนักเรียนสามารถทำได้ทันตามเวลาที่กำหนด

2.2 ชั้นที่ 2 ทดลองแบบกลุ่มเล็ก โดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหานี้มาก่อน จำนวน 9 คน โดยใช้นักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อตรวจภาษาและความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับความถูกต้อง ความชัดเจนของคำชี้แจง เนื้อหา รูปภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ การ

เฉลี่ยที่ถูกต้อง และเวลาที่ใช้ พบว่าไม่พบปัญหาใดๆ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดี

2.3 ชั้นที่ 3 ทดลองภาคสนาม โดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นไป ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ทดลองใช้ชุดกิจกรรมเพื่อหา ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ได้ผลประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ใน 9 ชุดกิจกรรม มีค่า ประสิทธิภาพ E_1 และค่าประประสิทธิภาพ E_2 เท่ากับ 90.71/89.00 ซึ่งจำแนกเป็นรายชุดประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 93.50/90.00, 90.89/88.00, 88.89/88.00, 87.78/85.67, 88.50/88.67, 88.33/84.00, 92.33/90.33, 90.89/90.67, 94.17/90.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ทุกชุดกิจกรรม

จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพไปทดลองใช้จริงกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาตำราเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามที่ กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์ข้อสอบ โดยสร้างข้อสอบแบบชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ซึ่งใช้จริง จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมใน ส่วนของโครงสร้าง เนื้อหา ภาษาที่ใช้ ปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาให้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินตามแบบประเมินในตารางวิเคราะห์ เพื่อหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง ของแบบทดสอบ โดยใช้ ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) นำตารางวิเคราะห์ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ มา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วเลือกข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.76 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาตรวจความสมบูรณ์ และ คะแนน แล้วทำการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ โดยหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบแต่ละ ข้อ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อสอบอิงเกณฑ์ของ เบรนนัน (Brennan) คำนวณ แล้วทำการเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจ จำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปและค่าความยากง่ายข้อ ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 จากแบบทดสอบ จำนวน 50 ข้อ ที่ ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ เพื่อไว้ใช้ในการทดสอบจริง ผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบที่มีความเหมาะสมและ สามารถนำไปใช้ได้ โดยแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.20 - 0.60 และมีค่าความยากง่าย ข้ออยู่ระหว่าง (P) 0.50-0.85 มีจำนวน 35 ข้อ และผู้ศึกษาได้คัดเลือกแบบทดสอบมาใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ใน ครั้งนี้ จำนวน 30 ข้อ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับ แบบอิงเกณฑ์ โดยใช้สูตร KP- 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9931

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจและวิธีการสร้างแบบประเมิน กำหนดกรอบที่จะประเมิน โดยแบ่งประเด็นที่จะ ประเมิน จำนวน 15 ข้อ แล้วคัดเลือกเอาข้อคำถาม 10 ข้อ สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบประเมิน มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) จากนั้นนำแบบสอบถามความพึงพอใจ

เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมความเห็น (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์การเลือกค่า IOC รายข้อ ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.92 และนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลอง (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยนำผลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจมาหาความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.736

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเทียบกับเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรม	คะแนนระหว่าง การใช้ชุด กิจกรรม (E_1)	คะแนนหลัง การใช้ชุด กิจกรรม (E_2)	ผลการประเมิน
ชุดกิจกรรมที่ 1	90.91	88.18	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 2	89.09	90.00	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 3	87.88	86.36	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 4	89.70	87.27	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 5	89.09	88.18	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 6	90.91	89.09	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 7	89.55	87.27	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 8	87.88	86.36	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมที่ 9	90.00	89.09	สูงกว่าเกณฑ์
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ทุก ชุดกิจกรรม)	89.55	87.27	สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่า ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่สอบผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิภาพกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้นมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ทุกชุดกิจกรรม

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง(n)	การทดสอบ	$\bar{X}$	$\bar{D}$	S.D	t
11 คน	หลังการทดลอง	26.18	12.00	.63	62.929**
	ก่อนการทดลอง	14.18			

ที่มา: จากคำนวณทางสถิติ

$$\therefore t_{0.025, (df = 10)} = 62.929$$

$$** \text{Sig.} < .01$$

จากตาราง 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.45$) นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และนักเรียนเกิดความสนุกสนานกับการเรียน ($\bar{x} = 4.27$) เวลาที่จัดกิจกรรมเหมาะสม และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ($\bar{x} = 4.18$)

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้รายงานมีข้ออภิปรายดังนี้

1. ผลที่ได้จากการวิจัย เป็นไปตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ผู้รายงานจัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ผู้รายงานกำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. จากผลการวิจัยด้านประสิทธิภาพ พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 ชุด มีค่าประสิทธิภาพ E_1 และค่าประประสิทธิภาพ E_2 เท่ากับ 89.55/87.27 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทำกิจกรรม ได้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานตัวแรก และแบบทดสอบหลังเรียนได้สูงกว่าเกณฑ์ตัวหลัง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกับนักเรียนทุกคนที่อยู่ในห้องเรียนนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสพัฒนาความรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม มีการฝึกปฏิบัติจริง มีการวิจัยค้นคว้าเพิ่มเติม ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลในขณะที่เรียนทำให้นักเรียนทราบ

ข้อบกพร่องของตนเองว่าผ่านหรือไม่ผ่านจุดประสงค์ใด เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างตรงซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยภาพรวมแล้วนักเรียนทุกคนได้มีการพัฒนาการเรียนที่ดียิ่งขึ้น มีความสุขในการเรียน

3. จากการสังเกตของผู้รายงานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการเรียนการสอน และมีกระบวนการกลุ่ม ตลอดจนมีสื่อที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกที่จะเรียนรู้ ตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน และทำให้นักเรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนตามหลักสูตรได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวพร พาวิณีจ (2555 : 82-83) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และใช้ความสามารถตามความต้องการของตนแสวงหาความรู้และมีความรับผิดชอบช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหา กระตือรือร้นในการเรียนทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายและเกิดความคิดสร้างสรรค์

4. การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม นอกจากจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักเรียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สารที่ 2 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อ เน้นการท่องจำ และยากที่จะทำความเข้าใจ แต่การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยทำให้นักเรียนเปลี่ยนความคิดเดิมๆได้ โดยเปลี่ยนการท่องจำ ครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มาเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากผลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหา วิธีการคุณลักษณะของชุดกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน ประโยชน์ต่อนักเรียน โดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งส่งผลต่อมาตรฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการวิจัยแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการวิจัยขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนใช้ชุดการสอนแต่ละเล่มครูผู้สอนและนักเรียนต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้ โดยเฉพาะครูผู้สอนต้องเน้นย้ำเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้กับนักเรียน และดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 การใช้ชุดกิจกรรมติดต่อกันหลาย ๆ ครั้ง จะทำให้นักเรียนเกิดความ เบื่อหน่ายได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างอื่นแทรก ก่อนการเริ่มเรียนเล่มอื่นต่อไป เช่นสรุปเนื้อหาของเล่มที่ผ่านมาเป็นรายกลุ่ม

1.3 ก่อนการเรียนด้วยชุดกิจกรรม ครูควรทดสอบทักษะการอ่านของนักเรียนก่อนว่า นักเรียน

สามารถใช้ทักษะการอ่านในการวิจัยหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้น ควรจะวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความยาก ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ แล้วนำมาพัฒนาเป็นชุดการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนทุกระดับ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. (2552).

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชน

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จิตติมา ใจเครือ. รายงานผลการพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบต่าง ๆ ในร่างกาย **มนุษย์และสัตว์** สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. โรงเรียนกันทรลักษณ์วิทยา : ศรีสะเกษ, 2555.

จूरีย์ ชัยวงศ์. (2555). **การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตนเอง** สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

พงษ์พิศ พงษ์อินทร์ธรรม. (2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องน้ำและอากาศ โดยการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์** กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 .** วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.

พัชรี พุทธิกานนท์. (2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 .** วิทยานิพนธ์ ค.ม. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

พิสุทธา อารีราษฎร์. **การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา.** มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร. (2552). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์เรื่องอาหารและสารอาหารชั้นประถมศึกษาปีที่ 4** โรงเรียนอนุบาลนครพนมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สันติ สังข์ทอง. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย โดย
ใช้เทคนิคการสอนแบบทีมแข่งขันร่วมกับโปรแกรม จีโอมิเตอร์ สเก็ตแพด สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนว
ทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับประถม ฉบับ
ปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อลงกรณ์ ป้อมไຍ. (2557). บันทึกหลังการสอน เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ประจำปี 2557. กำแพงเพชร : โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 (สระเตย).

ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษา
งานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามใน
กรุงเทพมหานคร

THE STUDY OF MOTIVATION FACTORS AFFECTING SALES PERFORMANCE
OF PRODUCT CONSULTANT (PC) AND BEAUTY ADVISOR (BA)
OF BEAUTY CLINICS IN BANGKOK

บัณฑิตา เสนปัญญา¹ และรุจิกาญจน์ สานนท์^{2*}

Buntita Sanpanya¹ and Rujikarn Sanont²

นศ.โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{2*}

Master of Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University¹

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการทำงานของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 309 ราย (77.2%) มีอายุระหว่าง 25-30 ปี สูงที่สุด 191 ราย (47.8%) รองลงมาคือ 31-36 ปี จำนวน 87 ราย (21.8%) และ อายุ 43 ปี ขึ้นไป 26 ราย (6.5%) ด้านสถานภาพสมรส โสดมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 252 ราย (63%) รองลงมาคือ สมรส 117 ราย (29.3%) และ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ 31 ราย (7.7%) ด้านระดับการศึกษามีระดับปริญญาตรี จำนวน 265 ราย (66.3%) ต่ำกว่าปริญญาตรี 117 ราย (29.3%) และสูงกว่าปริญญาตรี 18 ราย (4.5%) ด้านรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มากที่สุด 258 ราย (64.4%) รองลงมา 15,001-20,000 บาท 71 ราย (17.8%) และน้อยกว่า 10,000 บาท 21 ราย (5.3%) ด้านตำแหน่งงานพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) มากที่สุด 255 ราย (63.7%) และพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) 145 ราย (36.3%) ระยะเวลาในการทำงานสูงที่สุด 1-2 ปี จำนวน 232 ราย (58%)

รองลงมา 3-4 ปี จำนวน 64 ราย (16%) และมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี 46 ราย (11.5%) ตามลำดับ และพิจารณา ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.80 (S.D.= 0.15) สำหรับประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.80 (S.D.= 0.14)

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, การขาย, พนักงานที่ปรึกษา, พนักงานที่ปรึกษาความงาม, ประสิทธิภาพ

Abstract

The purpose of this research was to study 1) to study the motivation of the product consultant (PC) and the beauty advisor (BA) staff of the beauty clinic in Bangkok 2) to study the effectiveness of the work of the employees and 3) to study the motivation factors that affect the sales effectiveness of employees. This is a quantitative research. The sample consisted of 400 product consultant (PC) and the beauty advisor (BA) by using questionnaires. The statistics used in the analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation and the correlation coefficient.

The results can be summarized as follows: The samples were 309 females (77.2%). Between the ages of 25-30 years, the highest 191 persons (47.8%), followed by 31-36 years, 87 persons (21.8%) and aged 43 years and over 26 persons (6.5%). Regarding marital status Single was the most number 252 persons (63%), followed by marrying 117 (29.3%) and divorced / separated 31 persons (7.7%). In terms of education, there were 265 undergraduate bachelor degrees (66.3%), lower than bachelor's degrees 117 persons (29.3%) and higher than bachelor's degrees 18 (4.5%). Monthly income 10,001-15,000 baht the most, 258 persons (64.4%), followed by 15,001-20,000 baht, 71 persons (17.8%) and less than 10,000 baht, 21 persons (5.3%). In the position of beauty advisors (BA), the most 255 persons (63.7%) and 145 product consultants (PC) (36.3%). The maximum duration of work is 1-2 years, 232 persons (58%), followed by 3-4 years, 64 persons (16%) and more than or equal to 5 years 46 people (11.5%). Consider the job motivation of product consultants (PC) and beauty advisors (BA) of beauty institutes in Bangkok, overall is in the high level 4.80 (S.D. = 0.15). For sales effectiveness of employees, overall is at a high level 4.80 (S.D. = 0.14).

Keywords: Motivation, Sales, Product consultant, Beauty advisor, Performance

บทนำ

สถาบันเสริมความงามและธุรกิจความงามเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูง ปัจจุบันเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลต่อการแสวงหาแนวทางการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ภายใต้ความผันผวนและการแข่งขัน จากข้อมูลของ MGR Online (2562) ตลาดความงามคลินิกและศัลยกรรมมีมูลค่า 60,000 ล้านบาท ตลาดนี้กลายเป็นทะเลเดือด ตัวจริงเท่านั้นที่อยู่รอด สงครามโปรโมชั่น หั่นราคา ทำธุรกิจพัง หลายคลินิกก้มหน้าปิดตัวพ้อๆ กับเกิดใหม่ กลายเป็นธุรกิจที่คนในอยากออก คนนอกอยากเข้า ปัจจุบันพบว่าจำนวนคลินิกความงามในไทยมีจำนวนรวมกว่า 3,000-4,000 แห่ง แบ่งออกเป็นระดับบน เป็นกลุ่มโรงพยาบาล มี 30 ราย เช่น ยันฮี, บางมด เป็นต้น ถัดมาคือระดับกลาง เป็นกลุ่มเซนคลินิก มี 100 ราย เช่น วุฒิสต์ดีคลินิก นิติพนคลินิก ธนพรคลินิก เป็นต้น และระดับล่าง เป็นคลินิกทั่วไป มีกว่า 500 ราย (MGR Online, 2562) ซึ่งการแข่งขันในแต่ละระดับของธุรกิจความงามที่เกิดขึ้นส่งผลให้สถาบันเสริมความงามที่ดำเนินงานในธุรกิจเกี่ยวกับความงามในประเทศไทยต้องทำการปรับตัวทั้งทางด้านการดำเนินงาน การตลาด การวิจัยและพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ และการบริหารงานบุคคล เนื่องจากเมื่อมีการแข่งขันในตลาดสูงบุคลากรที่เป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดยอดขายและเกิดความเติบโตของธุรกิจ ดังนั้นผู้ที่สร้างความพึงพอใจและแสวงหาแนวทางการตอบสนองความต้องการของลูกค้าสูงที่สุดคือพนักงาน

การแสวงหาแนวทางการรักษาพนักงานที่เป็นตั้งทรัพยากรสำคัญและจำเป็นขององค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่จึงต้องให้ความสำคัญกับสมรรถนะ โดยมองว่าสมรรถนะนั้นเป็นปัจจัยหรือเกณฑ์ในการวัดศักยภาพหรือความสามารถของบุคลากร รวมทั้งใช้เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมองว่าเป็นโอกาสในการปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพหรือศักยภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลง สมรรถนะเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการองค์กรที่มีประโยชน์อย่างมากในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (human resource management) สามารถบรรลุถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันทิศทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่จะต้องมีเครื่องมือที่สามารถแปลงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จเพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของบุคลากรจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

จากเหตุผลและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษา เรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย และพนักงานที่ปรึกษาความงาม ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน (พนักงานที่ปรึกษาการขาย) / (พนักงานที่ปรึกษา ทางด้านความงาม) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ เพื่อส่งผลทำให้เกิดการสร้างประสิทธิผล ในงานขายให้กับบริษัท โดยได้กำหนดการวิจัยโดยวัดจากปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อศึกษาว่าปัจจัยแรงจูงใจมีอิทธิพลต่อการสร้างประสิทธิผลทางงานขาย และนำผลการวิจัยมาพัฒนา ยุทธศาสตร์งานขาย สร้างความมั่นคงในการสร้างความน่าเชื่อถือของตัว ผลิตภัณฑ์ในตลาด อีกทั้งหาแนวทางในการพัฒนาพนักงานทั้งพนักงานที่ปรึกษาการขาย (Product Consultant: PC) และพนักงานที่ปรึกษาทางด้านความงาม (Beauty Advisor: BA) ให้ได้มาตรฐานเพื่อตอบสนองความต้องการ และเพื่อความยั่งยืนของสถาบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการทำงานของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

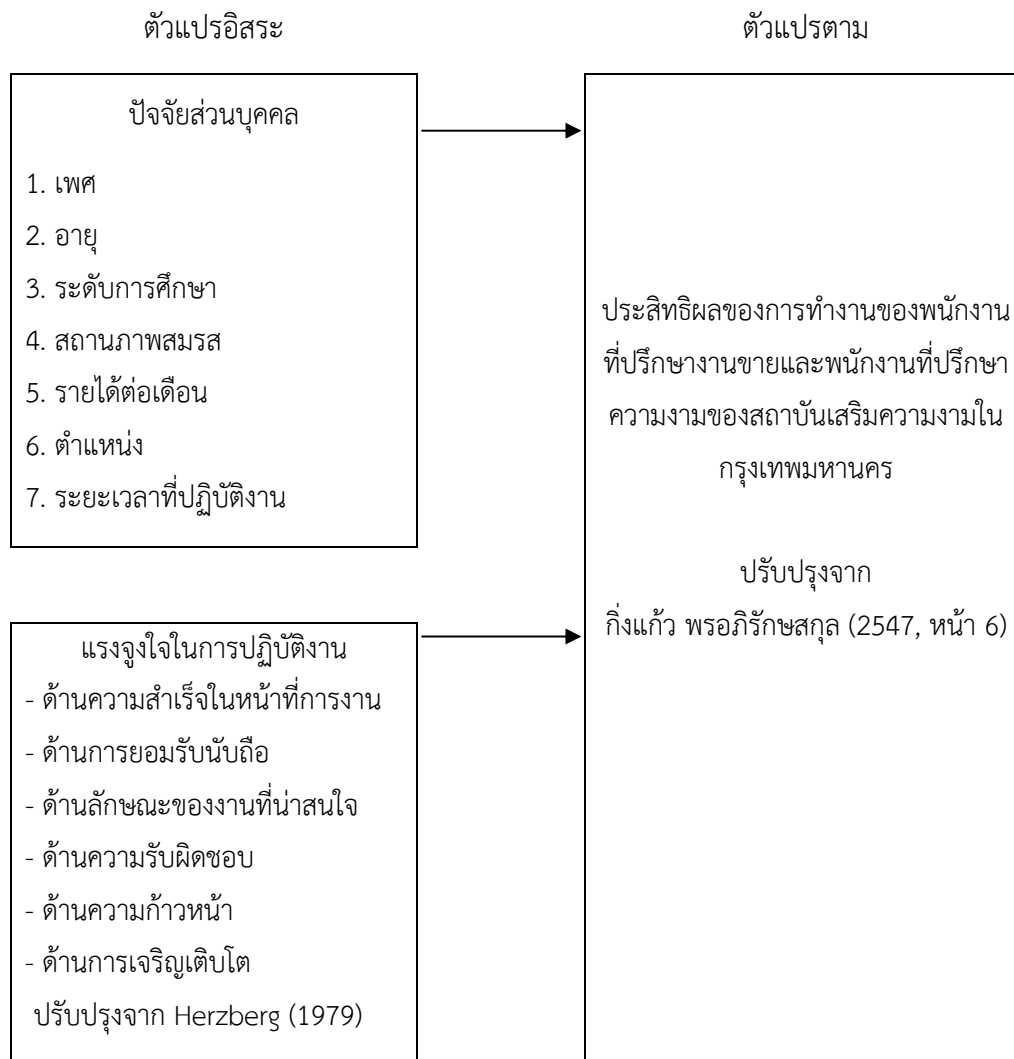
ประโยชน์ต่อการนำไปใช้

1. ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันเสริมความงามสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปทำการปรับนโยบายการบริหารงาน และจัดมาตรการในการสร้างแรงจูงใจพนักงานที่ปรึกษาการขาย และพนักงานที่ปรึกษาความงามของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทำให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรอิสระที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันเสริมความงามและการดูแลแรงงานในธุรกิจเสริมความงามสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปทำการกำหนดแนวทางในการควบคุม และสร้างมาตรฐานด้านแรงงานที่เป็นพนักงานที่ปรึกษาการขาย และพนักงานที่ปรึกษาความงามของสถาบันเสริมความงามได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วประเทศ

ประโยชน์ทางวิชาการ

1. เป็นองค์ความรู้สำคัญที่ผู้มีความสนใจในการศึกษาแรงจูงใจของพนักงานในองค์กรสามารถนำไปต่อยอดการศึกษาเกี่ยวกับการรักษาพนักงานในองค์กร กระตุ้นการทำงาน และลดการลาออกได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

แนวคิด/ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ Frederick Herzberg

ทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Herzberg (Herzberg's Two-Factors Theory) (Herzberg, 1979) ประกอบด้วย

1. ปัจจัยจูงใจหรือตัวจูงใจ (motivation factors or motivation) เป็นปัจจัยภายในหรือเป็นความต้องการภายในของแต่ละบุคคลที่มีอิทธิพลในการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความก้าวหน้า ความสำเร็จ และการยกย่อง

2. ปัจจัยค้ำจุน (maintenance factors) หรือปัจจัยสุขอนามัย (hygiene factors) เป็นปัจจัยภายนอกที่ไว้ป้องกันไม่ให้อาชีพพนักงานเกิดความไม่พอใจในการทำงาน การเสนอสุขอนามัยไม่ใช่วิธีการจูงใจที่ดีที่สุดในแต่ละของ

Herzberg แต่เพื่อเป็นการป้องกันความไม่พึงพอใจ ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวกับการมาทำงานหรือขาดงาน เช่น นโยบายบริษัท ความมั่นคงในงาน ค่าตอบแทน และสภาพในการทำงาน

ประสิทธิผลของการทำงานของพนักงานชาย

ศุภชัย ยาวะประภาส (2552, หน้า 110) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึงความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย

ดิน ปรัชญพฤทธิ (2552, หน้า 130) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์กรว่าหมายถึงระดับที่คนงานสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 504) ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิผล หมายถึงผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น

สรุปประสิทธิผล หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณทรัพยากรกับปริมาณผลผลิตที่เกิดจากกิจกรรมหรือโครงการ กล่าวคือประสิทธิผลจะแสดงถึงความสามารถในการผลิตและความคุ้มค่าของการลงทุน หมายถึงการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามโดยมีสิ่งมุ่งหวังถึงผลสำเร็จและผลสำเร็จที่ได้มาโดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดและการดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัด ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา ทรัพยากร แรงงาน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นผลสำเร็จและถูกต้อง

วิธีการประเมินวัดประสิทธิผลขององค์กร: เป็นการประเมินผลการดำเนินการ (outputs evaluation) ว่าการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วให้ผลเป็นอย่างไร ตอบสนองหรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อาจประเมินทันทีที่สิ้นสุดการดำเนินงาน ส่วนประเมินผลที่สืบเนื่องจากผลผลิตหรือสืบเนื่องจากการดำเนินงานซึ่งอาจคาดหมายหรือไม่ได้คาดหมายมาก่อน เรียกว่าประเมินนี้ว่า การประเมินผลกระทบ (impact evaluation) องค์กร โดยสหประชาชาติแบ่งประเภทของการประเมินองค์กรเป็น 3 ระยะ คือ (พระจอม จารุณโณ (หงษ์ทอง), 2556)

1. การประเมินขณะปฏิบัติงาน (ongoing evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีความก้าวหน้าเพียงไรจะต้องปรับแผนหรือแก้ไขเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2. การประเมินเมื่อเสร็จงาน (terminal evaluation) กระทำเมื่อการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นลงเพื่อพิจารณาว่าการปฏิบัติงานให้ผลเป็นอย่างไร ตอบสนองหรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

3. การประเมินเมื่อเกิดผลสมบูรณ์ (expose evaluation) กระทำหลังจากที่ปฏิบัติงานเสร็จแล้วเป็นช่วงระยะเวลายาว เช่นเป็นปี เพื่อต้องการสรุปผลการปฏิบัติงานนั้นว่าได้ผลประโยชน์จริงหรือไม่ เพียงไร การประเมินลักษณะนี้คล้ายกับการติดตามผล (follow up) ในการปฏิบัติงาน

สถาบันเสริมความงามและธุรกิจความงาม

ธุรกิจบริการด้านความงาม สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท (BrandingChamp, 2563)

1.ธุรกิจให้บริการความงามทั่วไปรวมถึง ประเภทร้านเสริมสวย ซึ่งอาจจะ มีบริการนวดหน้า นวดตัว หรือการทำทรีทเมนต์ผิว รวมอยู่ด้วย ราคาค่าบริการจะอยู่ในระดับกลางๆ

2.ธุรกิจให้บริการความงามครบวงจรจะมีบริการเสริมความงาม ตั้งแต่ หวีจรดเท้า โดยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีเทคโนโลยีทันสมัย ซึ่งอาจมีทั้งการให้บริการ หน้า ตัว ผม ปัจจุบันนิยมนำสปาเข้ามารวมด้วยซึ่งค่าบริการค่อนข้างสูง

3.ธุรกิจให้บริการความงามเฉพาะด้าน ตัวอย่างเช่น สถาบันลดน้ำหนัก สถาบันเส้นผม ปลุกผม และสถาบันเสริมความงามเฉพาะใบหน้า ธุรกิจบริการประเภทนี้ จะมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางคอยดูแลให้คำแนะนำ ดังนั้นราคาค่าบริการความงาม ประเภทนี้จะมีราคาค่อนข้างสูง

โดยการให้บริการเสริมความงามในสถาบันเสริมความงามนั้น นภภรณ์ ฤทธิวัชร (2557, หน้า 136-7) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่งด้านบุคลากรได้ระบุว่า ผู้ใช้บริการคลินิกเสริมความงามวุฒิศักดิ์ ให้ความสำคัญกับแพทย์และพนักงานที่ให้บริการมีจำนวนเพียงพอมากที่สุด ส่วนใหญ่บริการคลินิกเสริมความงามนิติพลให้ความสำคัญกับแพทย์ผู้ให้การรักษามีความเชี่ยวชาญมากที่สุด โดยการให้ความสำคัญกับทั้งสองประเด็นถือเป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจากความเพียงพอ และความพร้อมในการให้บริการยอมทำให้ผู้เข้ารับบริการบริการได้รับความสะดวกรวดเร็ว และเกิดความประทับใจรวมถึงบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญก็จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้มี จำนวน 400 คน (Yamane, Taro, 1967)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งของพนักงาน และระยะเวลาในการทำงาน โดยเป็นคำถามปลายปิด (close-ended question) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำนวน 12 ข้อ

โดยในตอนที่ 2 และ 3 จะเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ กำหนดระดับมาตราส่วนที่เป็นข้อความให้เป็นค่าน้ำหนักตัวเลข เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ กำหนดค่าน้ำหนักตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1932, pp. 14-15)

มากที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ 5
มาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ 4
ปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ 1

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการสรุปผล 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=400)

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	91	22.8
- หญิง	309	77.2
อายุ		
- อายุต่ำกว่า 25 ปี	50	12.4

- อายุ 25 – 30 ปี	191	47.8
- อายุ 31 – 36 ปี	87	21.8
- อายุ 37 – 42 ปี	46	11.5
- อายุ 43 ปี ขึ้นไป	26	6.5
สถานภาพสมรส		
- โสด	252	63.0
- สมรส	117	29.3
- หย่าร้าง/แยกกันอยู่	31	7.7
ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	117	29.3
- ปริญญาตรี	265	66.3
- สูงกว่าปริญญาตรี	18	4.5
รายได้ต่อเดือน		
- น้อยกว่า 10,000 บาท	21	5.3
- 10,001 – 15,000 บาท	258	64.4
- 15,001 – 20,000 บาท	71	17.8
- มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป	50	12.5
ตำแหน่งงาน		
- พนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC)	145	36.3
- พนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA)	255	63.7
ระยะเวลาในการทำงาน		
- ต่ำกว่า 1 ปี	58	14.5
- 1 – 2 ปี	232	58.0
- 3 – 4 ปี	64	16.0
- มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	46	11.5

จากแสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 309 ราย (77.2%) มีอายุระหว่าง 25-30 ปี สูงที่สุด 191 ราย (47.8%) รองลงมาคือ 31-36 ปี จำนวน 87 ราย (21.8%) ถัดมาคืออายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 50 ราย (12.4%) อายุ 37-42 ปี จำนวน 46 ราย (11.5%) และอายุ 43 ปี ขึ้นไป 26 ราย (6.5%) ด้านสถานภาพสมรส โสดมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 252 ราย (63%) รองลงมาคือ สมรส 117 ราย (29.3%) และ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ 31 ราย (7.7%) ด้านระดับการศึกษามีระดับปริญญาตรี จำนวน 265 ราย (66.3%) ต่ำกว่าปริญญาตรี 117 ราย (29.3%) และสูงกว่าปริญญาตรี 18 ราย (4.5%) ด้านรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มากที่สุด 258 ราย (64.4%) รองลงมา 15,001-20,000 บาท 71 ราย (17.8%) ถัดมามากกว่า 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 50 ราย (12.5%) และน้อยกว่า 10,000 บาท 21 ราย (5.3%) ด้านตำแหน่งงานพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) มากที่สุด 255 ราย (63.7%) และพนักงานที่ปรึกษางานขาย

(PC) 145 ราย (36.3%) ระยะเวลาในการทำงานสูงที่สุด 1-2 ปี จำนวน 232 ราย (58%) รองลงมา 3-4 ปี จำนวน 64 ราย (16%) ถัดมาต่ำกว่า 1 ปี 58 ราย (14.5%) และมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี 46 ราย (11.5%) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	n	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. ด้านความสำเร็จในหน้าที่การงาน	400	4.88	0.20	มาก
2. ด้านการยอมรับนับถือ	400	4.83	0.23	มาก
3. ด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจ	400	4.83	0.23	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบ	400	4.72	0.28	มาก
5. ด้านความก้าวหน้า	400	4.77	0.24	มาก
6. ด้านการเจริญเติบโต	400	4.75	0.31	มาก
รวมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน		4.80	0.15	มาก

จากตารางค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.80 (S.D.= 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสำเร็จในหน้าที่การงาน อยู่ในอันดับสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.88 (S.D.= 0.20) รองลงมา ด้านการยอมรับนับถือมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 4.83 (S.D.= 0.23) และด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 4.83 (S.D.= 0.23) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 4.72 (S.D.= 0.28)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลในการขาย	n	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. ด้านเงินเดือน	400	4.69	0.26	มาก
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	400	4.88	0.22	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	400	4.74	0.31	มาก

4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	400	4.90	0.15	มาก
รวมประสิทธิผลในการขาย	400	4.80	0.14	มาก

จากตารางค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.80 (S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ตอบแทน อยู่ในอันดับสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.90 (S.D.= 0.15) รองลงมา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ย 4.88 (S.D.= 0.22) ถัดมาคือด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ย 4.74 (S.D.=0.31) และน้อยที่สุดคือด้านเงินเดือนมีค่าเฉลี่ย 4.69, S.D.= 0.26) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ตารางที่ 4 ทดสอบความสัมพันธ์ของแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านความสำเร็จในหน้าที่การงาน

แรงจูงใจด้านความสำเร็จในหน้าที่การงาน	B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	2.52		9.05	0.00*
1. ด้านเงินเดือน	0.20	0.34	7.31	0.00*
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.10	0.14	3.23	0.00*
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	-0.03	-0.07	-1.43	0.15
4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	0.21	0.21	4.14	0.00*

R = 0.459 ,R2 =0.210, SEE = 0.13625 F = 26.321, sig. = 0.00

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางพบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จในหน้าที่การงานมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านเงินเดือน (sig. = 0.00) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (sig. = 0.00) และด้านผลประโยชน์ตอบแทน (sig. = 0.00) ยกเว้นด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (sig. = 0.15) ไม่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.459

ตารางที่ 5 ทดสอบความสัมพันธ์ของแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านการยอมรับนับถือ

แรงจูงใจด้านการยอมรับนับถือ	B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	2.12		5.57	0.00*

1. ด้านเงินเดือน	0.22	0.28	5.93	0.00*
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.25	0.27	5.83	0.00*
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.06	0.08	1.72	0.09
4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	0.06	0.04	0.81	0.42

R = 0.419, R² = 0.176, SEE = 0.18569, F = 21.037, sig. = 0.00

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พบว่า แรงจูงใจด้านการยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านเงินเดือน (sig. = 0.00) และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (sig. = 0.00) ยกเว้นด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ทรัพยากร (sig. = 0.09) และด้านผลประโยชน์ตอบแทน (sig. = 0.42) ไม่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.419

ตารางที่ 6 ทดสอบความสัมพันธ์ของแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจ

แรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจ	B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	2.84		6.26	0.00*
1. ด้านเงินเดือน	0.09	0.10	1.94	0.05
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.29	0.28	5.77	0.00*
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	-0.05	-0.07	-1.36	0.17
4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	0.09	0.06	1.07	0.29

R = 0.305, R² = 0.093, SEE = 0.22131, F = 10.141, sig. = 0.00

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พบว่า แรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (sig. = 0.00) ยกเว้นด้านเงินเดือน (sig. = 0.05) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ทรัพยากร (sig. = 0.17) และด้านผลประโยชน์ตอบแทน (sig. = 0.29) ไม่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.305

ตารางที่ 7 ทดสอบความสัมพันธ์ของแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านความรับผิดชอบต่อ

แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบต่อ	B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	3.02		5.22	0.00*
1. ด้านเงินเดือน	-0.00	-0.00	-0.05	0.96
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.05	0.04	0.83	0.41
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.04	0.05	0.86	0.39
4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	0.26	0.14	2.50	0.01*

R = 0.163, R² = 0.027, SEE = 0.28231, F = 2.707, sig. = 0.03

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พบว่า แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านผลประโยชน์ตอบแทน (sig. = 0.01) ยกเว้นด้านเงินเดือน (sig. = 0.96) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (sig. = 0.41) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานทรัพยากร (sig. = 0.39) และ ไม่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.163

ตารางที่ 8 ทดสอบความสัมพันธ์ของแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านความก้าวหน้า

แรงจูงใจด้านความก้าวหน้า	B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	2.38		5.08	0.00*
1. ด้านเงินเดือน	0.18	0.19	3.78	0.00*
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	-0.01	-0.01	-0.20	0.84
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	-0.06	-0.08	-1.53	0.13
4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	0.39	0.25	4.65	0.00*

R = 0.335, R² = 0.112, SEE = 0.22920, F = 12.506, sig. = 0.00

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พบว่า แรงจูงใจด้านความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านเงินเดือน (sig. = 0.00) และด้านผลประโยชน์ตอบแทน (sig. = 0.00) ยกเว้น ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (sig. = 0.84) และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานทรัพยากร (sig. = 0.13) ไม่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่

ประสิทธิภาพการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.335

ตารางที่ 9 ทดสอบความสัมพันธ์ของแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านการเจริญเติบโต

แรงจูงใจด้านการเจริญเติบโต	B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	1.55		2.78	0.01*
1. ด้านเงินเดือน	0.49	0.41	8.87	0.00*
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.07	0.05	1.20	0.23
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	-0.14	-0.14	-3.01	0.00*
4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	0.25	0.13	2.54	0.01*

R = 0.464, R² = 0.215, SEE = 0.27174, F = 27.084, sig. = 0.00

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พบว่า แรงจูงใจด้านการเจริญเติบโตมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานครได้แก่ ด้านเงินเดือน (sig. = 0.00) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานทรัพยากร (sig. = 0.00) และด้านผลประโยชน์ตอบแทน (sig. = 0.01) ยกเว้น ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (sig. = 0.23) ไม่มีผลต่อประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษาการขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.464

การอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความสำคัญสูงสุดคือด้านความสำเร็จในหน้าที่การงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจ ด้านความก้าวหน้า ด้านการเจริญเติบโต และด้านความรับผิดชอบตามลำดับ โดยผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัศมี เอกณรงค์ (2556) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและความพึงพอใจในงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพัน ต่อองค์กรของพนักงาน (ระดับปฏิบัติการ) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พนักงานในระดับปฏิบัติการมีแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก ปัจจัยในการทำงานด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านความหลากหลายในการทำงาน ด้านสวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ซึ่งทุกด้านเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน อีกประการที่สำคัญคือธุรกิจความงามนั้นมีความแตกต่างจากธุรกิจ

ประเภทอื่น ๆ สอดคล้องกับข้อมูลของ Marketeer Online (2562) ตลาดคลินิกความงามถูกคาดการณ์ว่าจะสามารถเติบโตได้ไม่ต่ำกว่า 20% เป็นผลมาจากการที่ผู้คนหันมาใส่ใจด้านความสวยความงามมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม Millennials อายุ 23-39 ปี ที่มีพฤติกรรมเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น จาก 3-5 ปีก่อนกลุ่ม Millennials อยู่ในระดับ 20% จากลูกค้าทั้งหมดของตลาด แต่ปัจจุบันกลุ่มนี้อยู่ที่ 45-50% เรื่องเทรนด์การดูแลสุขภาพที่กำลังได้รับความนิยมในไทย ทำให้ผู้คนจำนวนมากหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพตนเองกันมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ตนเองมีสุขภาพร่างกาย รวมทั้งภาพลักษณ์ภายนอกที่ดี ประเด็นนี้เองสถาบันความงามจึงต้องให้ความสำคัญกับพนักงานให้สามารถดูแลภาพลักษณ์ของตนเองให้ดูดี ด้วยการให้บริการของทางสถาบันความงามที่ตนทำงานเพื่อเป็นดังภาพลักษณ์และเป็นการโฆษณาของสถาบันความงามไปในตัว และอีกประเด็นที่สำคัญกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของสถาบันความงามก็เป็นกลุ่มที่เป็นคนดูแลสุขภาพและภาพลักษณ์อยู่แล้วจึงทำให้พนักงานทั้ง PC และ BA สามารถกระตุ้นการขายได้ อีกทั้งการให้พนักงานได้ทดลองใช้โปรแกรมความงามต่าง ๆ ในสถาบันเพื่อให้พนักงานรับรู้เข้าใจ และมีประสบการณ์และสามารถอธิบายและจูงใจให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเข้าใจและซื้อบริการความงามได้ต่อไป

จากการศึกษาพบว่าประสิทธิผลในการขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ตอบแทนมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ถัดมาคือความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และน้อยที่สุดคือด้านเงินเดือน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเงินเดือนไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อการทำงานของพนักงาน และหากผู้บริหารต้องการกระตุ้นการทำงานต้องหาแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจจากด้านอื่นเช่นผลประโยชน์ตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน และตัวเงิน ความสัมพันธ์ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับประภาพร พุกษะศรี (2557) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยค่าตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ค่าตอบแทนทางการเงินและที่ไม่ใช่ทางการเงินมีระดับความคิดเห็นปานกลาง ($\bar{X}=3.41$) ค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ทางการเงิน (งาน) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$) ค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ทางการเงิน (หัวหน้างาน) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) ค่าตอบแทนทางการเงินมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.02$) ค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ทางการเงิน (โอกาสก้าวหน้า) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.49$) ค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ทางการเงิน (ความภาคภูมิใจ) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$) ค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ทางการเงิน (สภาพแวดล้อม) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$) ตามลำดับ

จากระยะเวลาในการทำงานที่คือมีจำนวนผู้ที่ทำงานในสถาบันเสริมความงามเป็นมีจำนวนปีเพียง 1-2 ปีมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ของการเคลื่อนย้ายพนักงานแรงงานจากสถาบันเสริมความงามหนึ่งไปอีกแห่งที่มีผลตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ให้แก่ PC และ BA มากจึงทำให้มีอายุการทำงานในสถาบันน้อย นอกเหนือจากผลประโยชน์ตอบแทนที่มีผลต่อ PC และ BA แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและพนักงานก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างประสิทธิผลในการทำงานด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสุขของพนักงานที่ได้อยู่ใน

สถาบันความงามและได้ทำงานที่ตนเองรัก สอดคล้องกับ สุรพงษ์ นิ่มเกิดผล (2555) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ที่ระบุว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน และข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รูปแบบภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงสภาพมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และที่สำคัญปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของพนักงานมีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยความสุขของพนักงานได้แก่ความพึงพอใจในงาน ความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความสุขของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับพนักงานทั้งในส่วนของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามให้มากขึ้น โดยการที่จะพัฒนาให้พนักงานมีความจงรักภักดีต่อองค์กรได้นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยปัจจัย ความสามารถในการจัดการและการบริหารของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเล็งเห็นถึงความสำคัญของพนักงานนอกเหนือจากการเน้นความสำคัญไปที่การมุ่งทำตลาดแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งพนักงานเป็นทรัพยากรสำคัญ สอดคล้องกับ นภภรณ์ ฤทธิวิธร์ (2557, หน้า 137) ที่ระบุว่า การให้ความสำคัญกับพนักงานเรื่องที่สำคัญเนื่องจากความเพียงพอ และความพร้อมในการให้บริการย่อมทำให้ผู้เข้ารับบริการได้รับความสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งต้องสร้างให้พนักงานมีความสุขภาพ อธิยาศัยดี ให้บริการด้วยความเอาใจใส่ อีกด้วย (อนิษฐา ผลประเสริฐ, 2558, หน้า 41)

2. ผู้บริหารควรปรับรูปแบบของผลตอบแทนที่มอบให้แก่พนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของสถาบันเสริมความงามให้เหมาะสม เช่น การเพิ่มแรงจูงใจซึ่งเป็นผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน และการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การมอบสิทธิพิเศษสำหรับการเสริมความงามแก่พนักงานผู้ที่มียอดขายตามเป้าหมายที่กำหนด การมอบผลิตภัณฑ์ของสถาบันความงามเพื่อให้พนักงานได้มีโอกาสทดลองใช้ก่อนที่จะสามารถแนะนำให้ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อาจมีขอบเขตในการศึกษาที่จำกัดในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นหากมีผู้สนใจศึกษาวิจัยในลักษณะนี้ต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. จากข้อมูลการศึกษาที่แสดงถึงแหล่งข้อมูลในเขตพื้นที่เท่านั้น ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมและขยายขอบเขตในการวิจัยออกไปสู่เขตพื้นที่ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคมากยิ่งขึ้นอันจะทำให้ทราบถึงแนวทางการต้องการและการวางแผนดำเนินธุรกิจเชิงรุกต่อไป

2. ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methodology) โดยเป็นการวิจัยในแนวทางแบบผสมผสานวิธี โดยการผสมผสานวิธีคิดและระเบียบวิธีเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกัน ใช้การสังเกตกิจกรรม การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ ๆ และการศึกษาตามสภาพจริงในธุรกิจอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว พรอภิรภักกุล. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของพนักงานขายในธุรกิจขายตรง. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม, ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2547.
- ติน ประชัญพฤทธิ. (2552). การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- นภาพรณ์ ฤทธิวัชร. (2557). เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการคลินิกเสริมความงามวุฒิสกต์คลินิกและนิติพลคลินิกของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประภาพร พงกษะศรี. (2557). ปัจจัยค่าตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทสยามแม่โคโร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พระจอม จารุฉณโณ (หงส์ทอง). (2556). ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, อุดรธานี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัศมี เอกณรงค์. (2556). การศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและความพึงพอใจในงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร(ระดับปฏิบัติการ) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2552). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรพงษ์ นิมเกิดผล. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ, บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- อณิษฐา ผลประเสริฐ. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามด้านผิวพรรณของผู้บริโภค, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- BrandingChamp. (2563). กลยุทธ์การตลาดบริการ คลินิกเวชกรรม คลินิกความงาม (สรุปผลวิจัย), สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563, จาก <https://www.brandingchamp.com/%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9>

5%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8
%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/

Herzberg, F. (1979). The motivation to work (2 nd ed). New York: John Willey & Sons.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 22(140),
5-55.

Marketeer. (2562). คลินิกความงามไทย ยังสวยต่อได้แค่ต้องปรับ, สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563, จาก
<https://marketeeronline.co/archives/67870>

MGR Online. (2562). “คลินิกความงาม” ทะเลเดือด คนในอยากออก-คนนอกอยากเข้า, สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม
พ.ศ. 2563, จาก <https://mgronline.com/business/detail/9620000090151>

Yamane, Taro. (1967). Statistics, An Introductory Analysis, 2nd Ed., New York : Harper and Row.

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

ชื่อเรื่อง (20pt)

Title

ผู้เขียน1, ผู้เขียน2 และ ผู้เขียน 3 (16pt)

Author1, Author2 and Author3

สังกัด1 (14pt)

สังกัด2

สังกัด3

Affiliation1

Affiliation2

Affiliation3

E-mail1:.... E-mail2..... E-mail3.....

Tel.....

บทคัดย่อ (18pt)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อ..... 2) เพื่อ..... และ 3) เพื่อ..... รูปแบบการวิจัยเป็น.....(การวิจัยเชิงปริมาณ/การวิจัยเชิงคุณภาพ/การวิจัยแบบผสมวิธี)ใช้แนวคิด (หรือทฤษฎี).....เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ..... กลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)คือ ..... จำนวน ..... คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบ.....เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี .... ชนิด คือ 1) ..... 2) ..... 3) ..... วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้...(สถิติพื้นฐาน/สถิติอ้างอิง ในกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ ...ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยสรุปสาระสำคัญสั้นๆ
2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยสรุปสาระสำคัญสั้นๆ
3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยสรุปสาระสำคัญสั้นๆ

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ..... (จะเป็นประโยชน์หรือนำไปใช้อย่างไรได้บ้าง ประมาณ 1-3 บรรทัด)

คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3.....; 4.....

Abstract (18pt)

This Article aimed to study (1) .....
(2) ..... the sample was.....
.....They was selected by ..... the
instrument for collecting data was ..... Analysis data by Descriptive
statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

- 1.....

2.....

3.....

Keywords: 1.....; 2.....3;..... ; 4.....(16pt)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรัชญาการค้นคว้า ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย

(อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ..... (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย (18pt)

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา .....
3. เพื่อศึกษา .....

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

การทบทวนวรรณกรรม

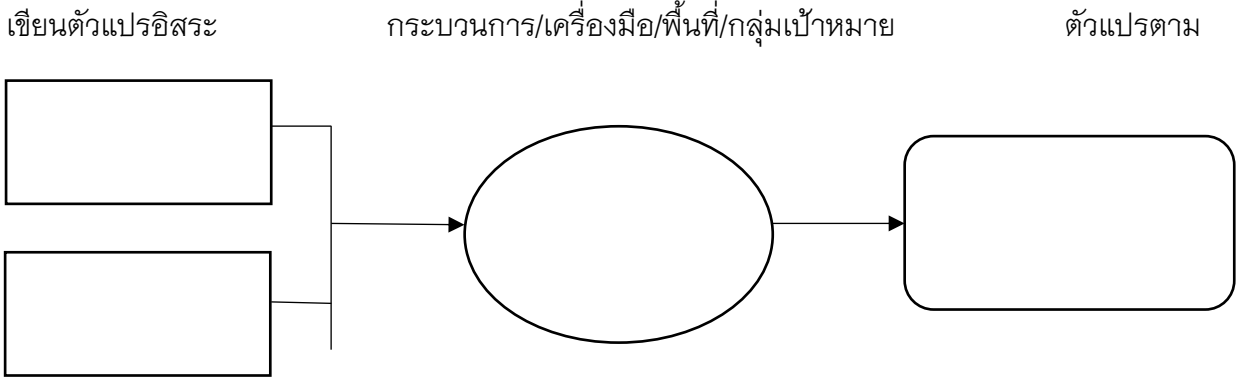
เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นี้ได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1. ....
2. ....
3. ....

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ..... ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ... ประกอบด้วย ..... โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ .....ประชากร คือ ..... จำนวน ..... คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ..... จำนวน .... คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ..... ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบสัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา ..... 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย ..... ระหว่างเดือน ..... ถึงเดือน ..... พ.ศ. .... นำข้อมูลเชิงปริมาณ มาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติอ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

แบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ ..... โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

แบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย..... โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

(1) .....

(2) .....

(3) .....

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง .....ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ .....เกี่ยวกับกระบวนการ.....

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ .....

(3) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ.....ใน ลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดย นำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการ .....ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษามาเผยแพร่ให้..... และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

(6) สรุปผลการศึกษาวจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

..... มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....

2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี

3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

.....มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

.....

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

.....

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

.....

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....
.....
.....

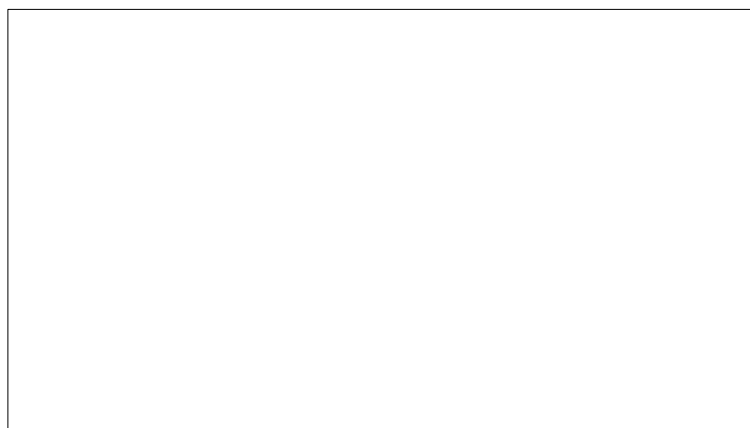
ตารางที่ 1 .....

จากตารางที่ 1.....

.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ภาพที่ 1 แสดง.....

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ..... ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ..... ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ..... ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

.....

.....

.....

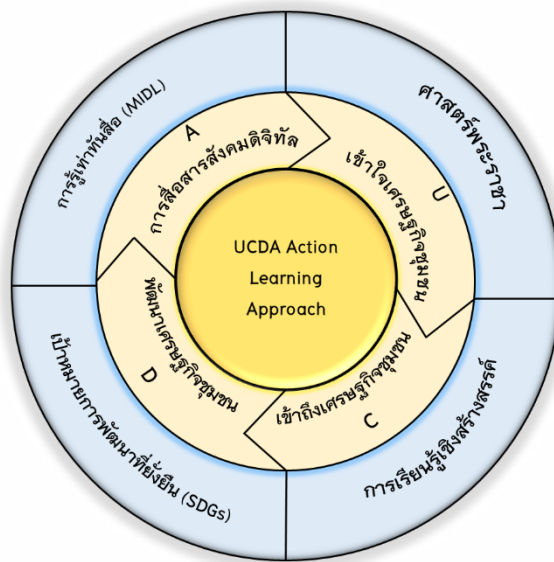
.....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

ตัวอย่าง

การออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ มีข้อค้นพบสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามแนวศาสตร์พระราชา การจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการมี 4 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า “UCDA Action Learning Approach (UALA)” มีดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ UCDA Action Learning Approach (UALA)

1) การเข้าใจเศรษฐกิจชุมชน (Understanding of Community Economy: U) หรือการศึกษาบริบทเศรษฐกิจชุมชนที่เกิดขึ้นในขณะหนึ่งอย่างลึกซึ้ง โดยอาศัยกระบวนการแฝงตัวในพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และนอกจากนี้การศึกษาบริบทเศรษฐกิจชุมชนยังจะเป็นการให้เกียรติต่อพื้นที่การเรียนรู้ ในฐานะเจ้าของทรัพยากรการเรียนรู้อีกด้วย

2) การเข้าถึงเศรษฐกิจชุมชน (Connecting of Community Economy: C) ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญของการเรียนรู้ เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่การเรียนรู้ จะช่วยเพิ่มเติมมุมมองการเรียนรู้ที่ขาดหาย และหนุนเสริมความเข้มแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) การออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Development of Community Economy: D) โดยออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนผ่านแนวคิดเทคนิค และวิธีการที่หลากหลายในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพ

4) การประยุกต์ใช้และเผยแพร่องค์ความรู้ (Application: A) จะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในและนอกประเทศ โดยการเรียนรู้ที่จะประยุกต์ใช้และเผยแพร่องค์ความรู้จะเป็นกุญแจความสำเร็จ (Success Key) ของการเรียนรู้ และนอกจากนี้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของ

สังคมโลก ยังจะส่งผลต่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับ “ฐานวิถีชีวิตใหม่” (New Normal) ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย การเรียนรู้ที่จะการประยุกต์ใช้และเผยแพร่องค์ความรู้จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในสภาพการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ของสังคม

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ..... ที่สำคัญ คือ ..... สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ ..... โดยควรให้ความสำคัญกับ ..... สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ .....

เอกสารอ้างอิง

ตัวอย่าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิโรกรศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่น่าสนใจทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉัตรชัย นาถาพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรม การศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178

สุนันทา ภัคดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียน อาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ดุสิตนิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Marpue, S. (2013). *Use mindfulness to apply to solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand*(Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ชมรม นวัตกรรมแห่งสหวิทยาการ

อาคารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ 9 ต.นครสวรรค์ตก อ.เมือง จ.นครสวรรค์ 60000
โทรศัพท์ 056-219100 ต่อ 2400 โทรสาร 056-882707
Email: fmsnsru@nsru.ac.th
[https://ms.nsrุ.ac.th](https://ms.nsrु.ac.th)

